

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2.40 "

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERȚIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare și
20 filerl.
Manuscrise nu să inap-
tază.

Risipă de forțe...

Arad, 27 Decembrie n.

Intre motivele cari au determinat declararea pasivității loc de frunte i-se cuvine legii noastre electorale care îngăduia candidaților cea mai largă libertate în ce privește mijloacele de agitație electorală. Singurul for de apel împotriva alegerilor volnice era însă numai Camera deputaților. Judecători erau, deci, cei dați în judecată. Experiențele ce le-am făcut la câteva alegeri dinainte de declararea pasivității ne-au învățat că dela acest for interesat nu putem aștepta nimic.

Tot atât de adevărat este că între motivele cari au determinat declararea din nou a activității parlamentare a fost și vortrea noiei legi curiale care a intrat în vigoare mai întâi la alegerile din 1901. Noua lege decreta ca for de apel în ce privește contestările de alegeri înalta Curte de Casație și, în acelaș timp, reducea limitele libertății agitației electorale.

Noua lege a avut ca urmăre imediată întărirea partidului kossuthist sub guvernul Széll și, ca urmăre mediată, obstrucția îndârjită, care a silit guvernul lui Széll să demisioneze. După alegerile din 1901, Curtea de Casație a casat chiar — în urma unei contestări — o alegere, ordonând alegere nouă, la care a învins candidatul kossuthist. La alegerile din 1905, făcute sub președinția contelui Tisza, partidele opoziționiste aliate au reușit să obție majoritatea, care și-au menținut-o și la alegerile din 1906, prezidate de guvernul coaliției.

Sub coaliție am ajuns ca și noi, Români, Slovaci și Sârbi, să avem împreună 27 de deputați naționaliști, — al căror număr la alegerile din urmă s'a redus la... 7. Dar și dintre aceste alegeri 5 au fost unanime și numai două (alegerile dela Arpaș și dela Făgăraș) rezultatul unei lupte electorale. În toate celelate cercurile candidații noștri au rămas în minoritate, deopotrivă cu candidații Slovacilor și Sârbilor, dintre cari cești din urmă au rămas chiar fără reprezentant în Cameră.

Dezastrul acesta, firește, în rîndul întâi și în măsură covârșitoare este a se atribui abuzurilor electorale nemaipomenite, săvârșite în interesul candidaților guvernului, — nu numai la alegeri dintre guvernamentali și naționaliști români, slovaci și sârbi, ci și la alegerile dintre guvernamentali și opoziționiști unguri.

O dovadă cât de mari și multe au fost aceste abuzuri este și numărul extraordinar de mare al contestărilor de alegeri. Pe când după alegerile din 1901, 1905 și 1906, numărul petițiilor nu trecea peste 10, — după alegerile din vara trecută Curtea de Casație din Budapesta a avut de înregistrat 58 de contestări.

În cursul vremii, 19 contestări au fost revocate, rămânând 39 cazuri asupra cărora Curtea de Casație avea să judece.

Până astăzi, Curtea de Casație a adus sentință în 35 de cazuri, — respingând toate contestările, între altele și contestația alegerii dela Vinț, unde alegătorii români au fost opriți să-și dea votul pentru candidatul naționalist Dr. Iuliu Maniu.

Soartea celorlalte patru patru contestări — între cari contestările alegerilor dela Orăștie (Dr. A. Vlad) și Ighiu (Dr. A. Vaida) — după aceste respingeri este petcutuită. Vor fi și ele respinse, iar petiționiștii condamnați la plătirea cheltuielilor enorme.

După o practică de abia zece ani și legea curială s'a dovedit neputincioasă față de abuzurile electorale. Nu ne putem aștepta la un bine real nici dela o modificare a acestei legi, căci influența guvernului asupra sorții contestărilor nu poate fi înlăturată prin nici o înăsprire a legii.

Indirect, poate, s'ar ajunge rezultate mai favorabile prin denunțarea cazurilor de corupție judecătoreie de ocol. Ne putem referi, sub acest raport, la două cazuri recente. În Budapesta doi alegători, despre cari s'a dovedit că au fost mituiți, au fost condamnați la amenzi de câte 100 coroane. Judecătoria de ocol din Zălau a fost și mai aspră față de alegătorii cercului Dioșod (cerc românesc în comitatul Sălaj) denunțați și ei că ar fi fost mituiți. După dovedirea acuzei, acuzații au fost condamnați parte până la 2 luni, parte la amenzi considerabile, dar toți și la suspendarea drepturilor politice pe 3 ani de zile.

Cu vremea, însă, își vor pierde efectul și aceste denunțări. Agenții electorali se vor feri pe viitor de a opera în publicitate prea mare și vom obține și în aceste cazuri numai rezultatele ce le-am obținut cu contestările dela Curtea de Casație.

Nici chiar legea votului universal nu va putea pune capăt abuzurilor electorale:

Un capo-d'operă al teatrului Chinez.

Povestea Luth-ului.

După L. Charpentier.

De Vasile Savel.

XIII.

Bătrânii se duc în bucătărie ca să surprindă pe Teiao-ou-niang. Ea-și pregătea o furtură făcută din frunze și scoarța copacilor, al cărei miros și gust nu l'ar fi suferit nici câinii nici purceii. La această privesc bătrânii leșină de emoție. Însă, după câteva minute bătrânul Tsai își revine în simțire. Nevastă-sa însă a murit. Pe când nora e nemângăiată că nu poate cumpăra un sicriu seniorul Teiang sosește și-i făgăduiește că-i va trimite unul. Scena aceasta e descrisă cu o putere uimitoare.

XIV.

În timpul acesta fiul lor Tsai-Yong locuiește cu noua lui nevastă în palatul lui Nien. În tristețea lui se poartă aspru pe trei feciori pe cari poruncește să-i bată. Pe urmă își ia luth-ul, dar iată că vine și nevasta lui, Nien-Chi. Ea-l roagă să-i cânte o romanță. Dar el nu scoate decât sunete plângătoare, și declară, în mod simbolic, că i plăcea mai bine vechiul său Luth. Nien-Chi înțelege și-i spune: Așa dar stăpâne, inima ta nu-i cu tine? Chemă apoi servitoarele ca să aducă vin lui Tsai-Yong. Dar acesta nu primește să bea Nien-Chi se retrage. Tsai-Yong se hotărăște să poruncească să caute pe cineva în oraș din satul lui, ca să-l trimită la părinți cu o scrisoare.

XV.

Bătrânul Tsai e pe moarte. Zadarnic noru-sa vrea să-l facă să beie o tizănă. La ce bun? Acolo, nu-i leac împotriva supărării și a mizeriei. Își adună puterile câte i-au mai rămas și se aruncă la picioarele lui Teiao-ou-niang ca să-i ceară ertare c'a despărțit-o de bărbatul ei, c'a fost, din cauza ambiției părintești, autorul tuturor relelor. Vrea să-și scrie testamentul în fața seniorului Teiang, adevă să deslege pe Teiao-ou-Niang de datoria de credință față de ingraturul și uitătorul Tsai-Yong. Tânăra femeie refuză, protestând că va rămâne credincioasă memoriei socriilor ei și că în locul celui care lipsește se va duce ea să le îngrijească de mormânt.

XVI.

Teiao-ou-niang și-a tăiat părul și aleargă pe străzi ca să-l vândă celui care va da mai mult. Nu găsea nici o cumpărătoare. Nenorocita cade în stradă, desnădăjduită și sfârșită de puteri. Seniorul Teiang trece și-i dă ajutor. Îi dădu bani pentru al doilea sicriu și păstră părul în amintirea acestui eroism filial și ca o probă de acusare împotriva lui Tsai-Yong, dacă se întoarce într-o bună zi.

XVII.

Un om care avea meseria de hoț de copii, auzise că seniorul Tsai-Yong căuta pe cineva din orașul lui ca să-i dea o scrisoare. Omul acesta e din Teiu-Liece, țara laureatului. Se infățișează înaintea lui și-i dă vești bune despre familia lui. Într-o scrisoare, Tsai-Yong expune situația sa părinților lui de a căror moarte nu știe și imposibilitatea de a se reîntoarce acasă. Trimițătoru-

lui, care-i câștigase încrederea îi dădu aur și diamante.

XVIII.

Al 18-lea tablou se petrece în cimitirul din Teiu-Lien. Teiao-ou-niang a adus pe tatăl ei la cimitir. Acuma încearcă să ridice cu propriile ei mâni, în chip de monument funerar, o mică piramidă de lut. Nu reușește însă, osteneala o copleşte și ea adoarme. În timpul somnului ei sosește un Geniu, care, ca să-i răsplătească dragostea-i filiacă, poruncește acoliților lui, Maimuța albă din muntele de sud și Tigru negru din închisoarea de nord să zidească piramida. Într-o clipă, opera e clădită de aceste ființe supra naturale. Geniul deșteaptă apoi pe Teiao-ou-niang și îi poruncește să plece în capitală, unde bărbatul ei locuiește în preajma Impăratului.

XIX.

Înainte de a se mărita, Teiao-ou-niang învățase pictura și muzica. Înainte de a începe lunga ei călătorie, zugrăvii un tablou care reprezenta o scenă de mizerie, în care socrii ei, infomețați, cu fața slăbită, cu picioarele umflate, plângând nerecunoștința fiului lor. Tabloul acesta-l va arăta bărbatului ei, ca să-l miște și să-l pedepsească. După aceea seniorul Teiang, o sfătuieste să nu să întâlnească deodată cu Tsai-Yong, ci să-și ea luth-ul ei și în fața porței lauriatului să cânte o plângere desnădăjduită, care să fie povestea nenorocilor or. Seniorul Teiang și Teiao-ou-niang și-a luat rămas bun.

XX.

În palatul lui Nien tristețea lui Tsai-Yong devenea din zi în zi mai adâncă. Tânăra lui ne-

cel mult le va face mai anevoioase, fiind mult mai mare numărul alegătorilor cari trebuie influențați.

Singura armă serioasă împotriva lor este deșteptarea *conștiinței naționale* în păturile largi ale poporului și *organizarea temeinică*.

Nu este, deci, un păcat național de neiertat, când toate forțele de cari dispune conducerea partidului; toată energia frunțașilor și toate mijloacele materiale ale partidului se cheltuiesc nu pentru munca de *organizare*, ci pentru combaterea unui organ care a cerut și cere cu stăruință *muncă pozitivă*.

Le spunem aceste cu risicul de-a fi în-timpinați din nou cu vorba „văicăreală”... Da, ne „văicărim” și deplângem șoarta tristă în care a ajuns partidul nostru în urma pornirilor pătimase ale unor pescuitori în tulbure.

Vacanța parlamentului român. Parlamentul român cu ziua de Sâmbătă, 17 Decembrie v., își va lua obișnuitele vacanțe. La deschidere se vor depune pe biroul Camerei proiectele pentru reforma administrativă, pentru contenciosul administrativ și pentru vânzarea bunurilor de mână moartă.

An heta contelui Khuen-Héderváry. Serbătorile catolice au sporit cu două răspunsuri academice faimosul dosar al anchetei deschise de contele Khuen-Héderváry în chestia reformei electorale. Sunt răspunsurile academiilor de drepturi din Cașovia și Oradea-mare. Corporația academică din Cașovia contemplează reforma pe baza celor trei cenzuri: material, intelectual și moral; limitate — la 2 coroane dare directă, cel material, la absolvirea a patru clase elementare, cel intelectual și la sentimentele „patriotice” nesuspectabile, cel moral. Să fie excluși deci din sfera dreptului electoral, — atât a celui

pasiv cât și a celui activ — toți cei osândiți pentru „agitație în contra ideii de stat”. Votul să fie secret în orașe și în comunele cu un număr de locuitori mai mare de 5000. Dreptul pasiv (de-a putea fi ales) să înceapă deodată cu vârsta de 30 de ani. În comunele cu o populație sub 5000 (adică aproape și în toate comunele românești și slovacesti) votul să se deprindă pe față (să se păstreze deci neatins stările de corupție și teroare asiatică din trecut).

Savanții membri ai academiei orădane au dat un răspuns identic în esență. Contele Khuen-Héderváry, conștiinciosul nostru prim-ministru, să nu-și mai facă scrupule morale, ci lipsească-se mai bine de restul răspunsurilor. Tendințele cari vor prezida cu siguranță la alcătuirea reformei nu se vor putea justifica niciodată cu acest simulacru de anchetă. Nu cei căror actualul sistem electoral le-a creat o situație de drept public atât de avantajoasă sunt factorii indicați spre a emite păreri și a da directive în fața unei reforme, ci cei excluși — dar la ce s'o mai spunem, contele Khuen-Héderváry o știe tot atât de bine ca noi...

Delegațiile. Se anunță din Viena: Mâine, Joi, primul-ministru ungar, contele Khuen-Héderváry se va înfățișa în audiență la monarhul, pentru ca să relateze asupra atitudinii delegaților ungari în apropiatele două-trei ședințe delegaționale. Ședințele vor înregistra de altfel numai două momente de însemnătate deosebită: expozeul ministrului de externe și expozeul ministrului de război. Contele Aehrenthal va schița situația politică externă și din declarațiile ce va face cercurile politice speră să poată trage concluzii și în ce privește substratul politic al demisiei baronului Conrad, fostul șef al marelui stat major. Cavalerul de Auffenberg va vorbi despre reformele militare.

Se așteaptă atacuri împotriva cabinetului comun, atât din partea delegaților opoziționiști austriaci cât și din partea celor unguri.

Moartea lui Zichy Nándor.

— Partidul poporal-catolic. —

Am anunțat și noi că zilele trecute a murit contele Zichy Nándor, fostul întemeietor al partidului poporal catolic din țară și îndrumătorul lui până în zilele din urmă. Ziarele ungurești aduc elogii răposatului conte, care se spune că a fost un om credincios și un caracter cinstit, în aceeași vreme constată însă toate că contele nu a putut însemna un rol mai important în istoria politică a țării. Cauza o găsim ziarele ungurești în firea prea puțin combativă a contelui: era un om blând care se spovedea în fiecare zi și deși înțelegea mai ales politica financiară nu pășia pe teren niciodată.

Că contele Zichy Nándor va fi fost o fire contemplativă, un om lipsit de spirit de inițiativă, se prea poate, ziarele ungurești l'au cunoscut mai bine, dar că contele Zichy nu a putut să tragă o brazdă adâncă în politica Ungariei, cu partidul pe care l'a întemeiat, aceasta nu e vina lui, ci vina împrejurărilor în cari s'a născut partidul poporal-catolic, vina societății ungurești, care prin firea și cultura ei nu a putut primi un crez creștin, ca cel al partidului poporal.

Căci să ne dăm bine seama. După căderea lui Tisza Kálmán dela putere, ca să se abată atenția opiniei publice ungurești dela pretențiile asupra armatei, s'au ridicat chestiunile confesionale la suprafață și în special legea despre căsătoria civilă. În această epocă s'a născut partidul poporal-catolic, în care s'au concentrat mulți aristocrați conservatori ai ungarilor în frunte cu încă de pe atunci bătrînul conte Zichy Nándor. Acest partid a fost în primul rînd un partid antisemit care a luptat din răzputeri împotriva introducerii legii despre căsătoria civilă, în care vedea cu drept cuvânt, ridicarea stavilelor în fața nă-

vastă Nien-Chy îi spune că trăiește în lux și că se bucură de onoruri, el însă îi răspunde prin lacrimi abundente. În cele din urmă ea se ascunde și-i surprinde plânsetele lui singuratic. Atunci declară că datoria bărbatului ei e să plece la părinții lui și la prima lui nevastă și că ea, fiica seniorului Nien, îl va însoți în această călătorie.

XXI.

Nien-Chi călcăse voința tatălui său; acesta, generos, înțelege să practice ospitalitatea antică. Un servitor Li-wang, primește ordin să mcargă la capatul imperiului, la Tein-Lien, să caute pe părinții și pe prima nevastă a lui Tsai-Yong, ca să vie și să trăiască toți la Nien. La început, bătrânul servitor refuză această, pretextând că aceasta ar fi să aducă discordia în casa stăpânilor lui. Dar trebuie să se supună voinței lor.

XXII.

În templul lui Mi-To sau Amida-Buda, va avea loc o ceremonie religioasă. Doi bufoni intră și vorbesc cu mai mare Bonzilor, care-i face să subscrie câte 5 taeli pentru înfrumusețarea decorațiilor templului. Sosește o femeie-preoteasă, purtând un luth și un rulou. E Teiao-u-niang. Bufonii o întrebă cum se poate ca o preoteasă să poarte un luth. „Sunt măritată, zice ea: vin de departe și m'am îmbrăcat în haina aceasta ca să mi-se deie mai cu ușurință de pomană, după ce lumea va asculta cântecile mele”. Ea le cântă plângerea nenorocirilor lor. Cei doi nebuni își bat joc de dansa. Dâșii spun că nu pot să-i deie decât hainele lor bărbătești. Ea tace și plânge.

Tsai-Yong intră în pagodă. E îmbrăcat în hai-

na de laureat. Vine să se roage pentru fericita călătorie a părinților lui, dar are triste presentimente, inima lui rămâne plină de tristețe.

Superiorul vrea să deie afară femeea cu luthul din cauza sosirei lui. Ea plecă și uită ruloul pe care-l purta, și care era tabloul ei. Tsai-Yong vrea s'o cheme ca să-i înapoieze, dar dansa a dispărut. Atunci bonzii încep serviciul pentru părinții laureatului.

Să cităm un ciudat pasaj din acest cântec religios.

Aduceți laude lui Fo.
Bărbații virtuoși și femeile pioase
Duc o viață plină de veselie,
strigând: ha! ha-ha!
Ascultați clopotul marei legi:
Tong, tong, tong, tong!
Ascultați țimbelele marei Legi:
Teia, teia, teia, teia!

Ceremonia isprăvită Tsai-Yong se reîntoarce la Palat, și aude pe Teiao-u-niang, cântându-și plângerile ei.

XXIII.

Nien-Chi așteaptă sosirea socrilor ei și e neliniștită. Pentru dâșii vrea servitori noi, care să le deie tot respectul datorit. În fața ei, e adusă Teiao-u-niang. Ea o ia în serviciul ei, dar se opuse să-și lese haina de preoteasă și-i spune că trebui s'o poarte în semn de doliu 12 ani pentru că a pierdut pe soacră-sa și pe soceru-său, ceiace face șase ani de doliu pentru dansa și șase pentru bărbatul ei, care a dispărut. Din întrebări și răspunsuri, ele descopăr că amândouă sunt soțiile lui

Tsai-Yong. Nien-Chi se aruncă la gonunchii tristei Teiao-u-niang, ca să-i ceară ertare pentru greșelile pe care le-a făcut. Au hotărât ca Teiao-u-niang să scrie o scrisoare bărbatului ei, pe care o vor pune în biblioteca laureatului.

XXIV.

În biblioteca sa de 10 mii de volume, Tsai-Yong citește despre înțelepciune. Pretutindeni găsește îndemnuri la milă, și toți poezii, filosofii, istoricii îi impută în mod indirect ingratitudea și uitarea lui. Lasă cetirea. Examinează tabloul grăsit eri în templu și recunoaște trăsăturile părinților lui, așa cum erau ei, când se aflau în mizerie. Se uită la dosul tabloului acesta și ce-tește versuri de dragoste filială, care par ca o condamnare a faptelor lui. Cheamă pe Nien-Chi, și o întrebă, căci scrisoarea e de dată recentă și cerneala nu e încă bine uscată. Nien-Chi, îl întrebă dacă e sigur că n'a meritat muștrarea aceasta și dacă și-ar respinge prima femeie, când ar găsi-o în sărăcie și îndurerată. „Dacă a fost dreptă; nu pot să mă despart de dreptate, răspunde Tsai-Yong. Atunci Nien-Chi introduce pe Teiao-u-niang, prima lui femeie. Văzându-o el recunoaște că părinții lui au murit. Teiao-u-niang povestește mizeria ei, îi spun că părinții iau murit de foame, că greu a găsit cu ce să-i îngroape, că și-a vândut părul, și în cele din urmă le povestește minunea cu piramida. Tsai-Yong e sfâșiat de durere. Conform obiceiului, va căpăta dela împărat un concediu pe trei ani și în timpul acesta se va duce să viziteze mormântul părinților lui. Nien-Chi vrea să-i însoțească în această lungă și primejdioasă călătorie.

vălirei tot mai puternice a jidanilor în viața ungurească. Legea despre căsătoria civilă s'a votat însă cu toate svârcolirile partidului poporal-catolic și ale aristocrațiilor cari cereau să oprească infuziunea jidanilor în corpul națiunii ungurești. Mulțumită și eurentului pornit de ea, jidovimea și-a făcut intrarea cu triumf în viața publică ungurească. Partidele politice ungurești nu și-au mai făcut nici un scrupul față de așa zisul sentiment „confesional” și — partidul poporal a fost redus la un rol cu totul neînsemnat. Flacăra care l'a înviat pentru o clipă a fost stinsă de așa zisul „liberalism” unguresc, care a câștigat tot mai mult teren în viața politică a ungurilor.

E drept că după acest complet fiasco partidul poporal-catolic a încercat să se organizeze din nou, eliminând aristocrațimea conservatoare din sinul lui, afirmându-și un caracter tot mai *poporal* și cercând în baza creștinătății să pătrundă și la naționalitățile din țară, la Slovaci mai ales: e drept că după învingerea coaliției, partidul poporal a reintrat în parlament, oare cum reinviat, având chiar și un ministru, cu toate aceste în conștiința publică ungurească nu mai trăia și nu mai trăiește. Mai ales după alegerile din urmă, partidul poporal cu reprezentanții lui în Cameră, a ajuns să fie aproape un partid de operetă în fața opiniei publice ungurești. Antisemitismul lui e primit cu un zîmbet batjocoritor și tiradele unui Szmrecsányi oarecare împotriva corcării spiritului public unguresc sunt puse la discreția tuturor redactorilor evrei ai foilor ungurești din capitală.

Acest scurt istoric al partidului poporal, pe care ni-l smulge moartea lui Zichy Nándor, incontestabil că prezintă pentru noi multe constatări instructive, de cari trebuie să ținem bine seama în lupta noastră politică.

În primul rînd trebuie să tragem cuvenită învățătură pe urma faptului că în societatea ungurească, deși s'au depus uriașe eforturi, nu s'a putut întemeia și susține un partid serios, așezat pe baze creștine, fie chiar și catolice — se știe că de putere reprezintă biserica catolică în țara noastră. Faptul acesta ne dovedește că de mult s'a corcicit spiritul public al societății ungurești, care după anul 1867, primind cu plăcere, fiind chiar intrarea mai multor elemente străine în corpul ei, în primul rînd intrarea evreilor, și-a pierdut cu desăvârșire ori ce caracter genuin național. Faptul acesta, în ori ce caz înveselitor pentru noi, căci el însemnează slăbirea adversarilor noștri, ne mai slujește încă cu o învățătură.

Intocmai pe cum la unguri, corcirea societății nu a putut să dea un partid curat unguresc prin creștinătatea lui, partid care să exprime anumite tendințe curat naționale ungurești, așa și la noi nu se va putea încheia un adevărat partid național

luptător conștient și cu succes, până ce societatea noastră nu se va curăți de toate influențele străine de cultura națională românească.

Cultura ungurească corcită de năvălirea evreilor în sinul poporului unguresc, a nimicit ori ce politică curat națională a Ungurilor. Cultura românească biruitoare asupra întregii noastre societăți va aduce adevărata politică românească, pe care, durere, nu o avem.

Gheorghe Moșoiu.

Arad, 28 Decembrie.

Unul dintre acei mulți cari au plecat de aici și așezându-se în patria-mamă a fraților noștri și-au făcut prin muncă și vrednicie rosturi morale și materiale, neuitând cu toate acestea nici de frații pe cari i-au părăsit, nici de sătulețul care li-a fost leagănul copilăriei, este veneratul domn Gheorghe Moșoiu, mare proprietar în Orlești, jud. Râmnicului. Originar din Peștera-Bran, d. Moșoiu a plecat încă din tinerețe în Țara Românească și pământul patriei mame, a fost generos cu munca, truda, prevederea și silințele sale, dându-i o stare materială, care îl pune în pozițiune de a înfăptui lucruri frumoase. Deși aclimatizat cu desăvârșire cu pământul patriei sale adoptive, gândul îl poartă mereu pe la noi, pe meleagurile unde a copilărit, urmărind cu o vie palpitantă toate frământările chinutei noastre vieți. Acum mai curând a renoit și pictat pe chelțul sa tîmpla bisericii din satul său, cu o chelțulă de 3000 cor., după ce în diferite rânduri făcuse și alte acte de asemenea filantropie. Cu prilejul sfințirii tîmplei, părintele Ioan Moșoiu a rostit următoarea cuvântare:

P. O. dle protopop! Onorată adunare!

Aflându-mă în acest moment solemn încunjurat de o splendidă pleiadă de bărbați însemnați ai bisericii și neamului, adunați aici în această sf. biserică, din toate părțile Branului, dați-mi voie, ca în începerea cuvîntului meu să-mi întore privirea în trecutul nu tocmai îndepărtat al bisericii noastre, ba să mă opresc un moment și înainte de zidirea ei.

Văd un încăruntit preot modest, dar entusiasm, căsnindu-se să zidească acest lăcaș, îl văd chemând într'ajutor bărbați vrednici din popor, cari îl înțeleg, îl ajută și depun pentru ideea sfințită aproape jumătate din averea lor proprie.

Templul se zidește, se înalță falnic, se isprăvește — urgia anului 1848 îl împresoară, e părăsit de preot și de toți cari fug pe unde pot, dar după un timp oarecare revin, și fac pregătiri pentru sfințirea lui. Bucuria lor e mare — templul e sfințit — în el se oficiază sf. slujbă. Preotul e mândru, și emoționat zice: „Las vouă fiilor și urmașilor pildă vie de milostenie și moștenire această biserică și să știți, că aceasta din sudoarea mea e zidită și din a citorilor care au jertfit mult pentru ea. Să o grijiți, să o chivernisiți, să o împodobiți, că noi am făcut cât am putut.

Urmat'au încă 2 preoți, cari și ei au muncit din greu la înaintarea ei. Venit-am și eu din mila lui Dumnezeu preot al acestei sf. biserici, și cu ocazia instalării mele, vot făcui am înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, că voi înainta această biserică pe toate căile și o voi ridica în po-

doabă, ca asemenea aceștia puține să fie împrejur. În acest scop am apelat la toți cei ce au putut, cari m'au înțeles, au răspuns apelului meu, donând și aducând multe lucruri scumpe și frumoase, pămînturi, odoară, fundațiuni, cari se văd azi.

Privirea mea a fost îndreptată cu deosebire asupra unchiului meu, a de toți iubitului, falnicului și stimatului domn George Z. Moșoiu, născut în Peștera-Bran, domiciliat în România, care în iarna anului 1890 a binevenit a mă cerceta și care prin muncă și hărnicie s'a făcut și-a câștigat o avere considerabilă, respectat și iubit în patria-mamă.

Dînsului i-am împărtășit intențiunile mele, rugându-l să-mi ajute, ca să le și pot realiza. M'a ajutat și în anul 1893 a dăruit acest policantru, promițându-mi a face și alte milostenii, cari nu se pot face de ori și cine.

În pieptul meu, ardea dorința de a înlocui tîmpla veche, care era crepată, deteriorată, dărăpănată și aproape ștearsă cu alta nouă. Fondul bisericesc nu permitea a face aceasta. Am apelat tot la dînsul și l'am rugat mereu ca să binevoiască a ne face tot dînsul și aceasta. Mi-a promis și a și făcut. A făcut-o așa precum se vede azi, și care, adunând toate spesele, costă suma de peste 3000 (trei mii) coroane.

În acest chip scumpul meu unchiu George Moșoiu, care din împrejurări nedependente de dînsul nu poate fi azi de față, împreună cu Prea Stimata sa soție Elena, au devenit mari ctitori ai acestei sf. biserici pentru toate timpurile, alături cu cei mai mari, cari sau ostenit pentru ea.

Recunoștința e cea mai de căpetenie virtute necunoștința, nemulțămirea e negru păcat — ca să nu cădem în aceasta, să ne arătăm recunoștința noastră către iubiții noștri mecenai George și Elena Moșoiu.

Accasta o vom face așa dacă venim cu toții să le mulțumim cu toată căldura inimilor noastre pentru jertfa făcută bisericii noastre, să mulțumim și lui Dumnezeu, că ne-a dat și ne-a îndreptat privirea spre acest bărbat milostiv coborât din neamul și familia noastră — care odinioară din greu a pus umărul la zidirea acestei biserici și acum urmașul lor vine să pecetluiască cu o nouă jertfă — jertfa lor; și să-l rugăm ca aceste milostenii să nu fie cele de pe urmă făcute bisericii noastre având aceasta încă adăne simțita lipsă de daruri și binefaceri, ca o biserică nouă și săracă căci să le aducem aminte sentința sf. Scripturi: „Pe cei ce iubesc pedoaba casii tale, Tu pe aceștia îi preamărește cu dumnezeiască puterea Ta”, și cuvintele laureatului preot:

Cînd mori pe pămînt rămîne
Ori și ce vei fi avut
De tine să ține numai
Binele ce ai făcut!!

Acum P. O. Dle protopop, care reprezintă autoritatea noastră bisericească superioară, te rog să binevoiești a raporta jertfa și pomana făcută de Iluștrii mecenai George și Elena Moșoiu, să binevoiești mai departe a trimite o adresă de mulțumire, căci nefiind de față azi, prin aceea să ia la cunoștință iubirea noastră față de dînșii și mulțumirea noastră precum și pompa făcută din prilejul sfințirii tîmplei, făcute cu spesele dlor, și în fine Vă mulțumim pentru osteneala ce o ați luat de a funcționa la actul sfințirii și a ne înalța împreună nimbul festivității noastre.

Rog pe Dzeu să-i țină în sănătate și fericire la mulți ani, și mirosul jertfei lor, ca odinioară fumul dela jertfa lui Avel să-l primească întru miros de bună mireasmă în Altarul său cel mai presus de ceruri, și să le răsplătească cu bine, acum și pururea și în veci vecilor. Amin. Să trăiască!!!

NEUMANN M.

GROITOR PENTRU DOMNI.

Furnisorul curții ces reșale și cameriste.

Magazin de haine pentru bărbați, copii și fetițe

ARAD

Despărțământ separat pentru comande după măsură.

Scrisori din București.

Zile mohorâte. — Clipe de veselie. — Macedonski și alții. — O parodie a articolului dlui Maiorescu.

București, 12 Decembrie.

Ce zile posomorâte. A trecut atâta vreme de când pe cer nu s'a mai arătat soarele. O negură deasă acopere de câteva săptămâni orașul, care altădată, pe timpul ăsta, răsuna de clinchete de zurgălăi. Cine știe. Poate că cerul jelește frumoasele zile de toamnă, cari s'au dus. Poate că și lui îi pare rău după lumina blândă, ce se revărsa în valuri peste parcurile veștejite.

Tristetea cerului, bura ce cade ca nisipul ridicat de vânt, toate toate te predispun la melancolie. Pe astfel de vreme te-ar omori urtutul, dacă grija unei puteri supreme nu ți-ar aduce și clipe de distracție. Nu este vorba nici de producțiunile literare ale cutărui mititel cu pretenții de uriaș, nici de anumite piese de teatru, nici de felul cum înțeleg anumiți oameni să aducă serviciu cauzei naționale. Și cu toate astea, e ceva care a produs nespūsă ilaritate în cercurile intelectuale de aici.

Au venit rândurile „Românului” cu aprecierile nouă despre Goga. E crud când intră prin stejari năpraznică secure. S'a zis despre poeți că adeseori pot face greșeli atunci când se amestecă în politică. Cine știe. Poate că părerile ale lui Eminescu n'au nici o valoare. Körner, Petöfi și alți poeți, cari au făcut și politică n'or fi având nici o însemnătate pentru poporul lor, pentru triumful Libertății, pentru care au luptat. La ce ar avea la noi Goga, care — auzi îndrăzneală! — îl cântă pe Laie Chioru. Acela ar fi, după cea mai nouă părere a criticii române, idealul poetului. Trebuia să vină un politician să ne-o spună aceasta. După acelaș fel de-a aprecia și a judeca o operă de artă. Grigorescu e un ticălos, care ne prezintă ca ideal tipul cutărei țigance. Societatea pentru protecția animalelor trebuie să intervie pentru a se dărâma statuia lui Petöfi, care vorbește cu simpatie de ciobanul ce-și lovește măgarul cu ciomagul.

La asemenea concluzii ajung politicianii când se aventuriază pe meleaguri ce nu's pentru ei. Or fi făcând poeții greșeli, când se amestecă în politică. Politicianii, când fac pe criticii literari, sunt însă adorabili. Și, pe vremea aceasta posomorâtă, ce te-ai face, dacă — dată fiind lipsa ziarelor umoristice — n'ai avea ocazia să citești ce scrie „Românul”.

Poezia este o biserică, în care fiecare poate intra. În ghetă de lac, uitându-se la icoane prin monoclu, sau în opinci, cu căciula de oaie la subsoară. Ceia ce se cere dela fie-care este însă să știe să se închine, să aibă suflet curat. Ar fi ridicol acela, care intrând într'o biserică, nu s'ar gândi la altceva decât la aurul care încadrează icoanele. Ar face un sacrilegiu.

Cam în felul acesta se discută la București articolul, prin care, dându-se deslegarea cuvenită lui Chendi, pe care zice-se l'ar fi prohodit d. Popovici în limba și după rital faimoasei Peezina, în limba cehă, se anunță acum moartea lui Goga. Nu știu, dacă era nevoie de un nou prilej de glume, cari nu totdeauna sunt inofensive. În ori-ce

caz d. Popovici făcea bine de-și păstra părerile pentru sine. Nu de altceva, dar se supără d. Maiorescu, care a comis marele păcat de a face despre Goga acel raport, în urma căruia Academia Română i-a acordat premiul.

*

Ieșirea aceasta de altfel nu poate să surprindă pe nimeni. În București întâlnești oameni, cari în dorul de a fi originali, exprimă cele mai extravagante păreri. Cutare scrib ce spune că'n sufletul lui „sunt șerpi veninoși și broaște rîioase” îți strigă în gura mare că nu-l admite pe Eminescu. Cutare maniac îți reduce la zero valoarea lui Vlahuță. Toate aceste nici nu scad, nici nu măresc prestigiul celor doi.

Și când, dela visul neîmplinit, de jalea căruia ne-au răposat moșii și părinții, vedem că se atribuie lui Goga drept ideal Laie Chioru, nu trebuie să ne mirăm. Nu demult apărea la București un fel de publicație, care își pusese drept scop distrugerea ardelenilor. Firește, trebuia să se lege întâi de ce aveau ardelenii mai de valoare. Au început deci cu atacurile împotriva lui Coșbuc. După părerea celui „ziar” inspirat și susținut de maestrul Macedonski „idealul lui Coșbuc era troaca în care se dă cucuruz la porci.” Lumea ridea. Ce putea face? Și ce am putea face noi, acum, când — nu prin pana lui Macedonski — ni-se spune că idealul lui Goga e Laie Chioru? Rîdem. Dar risul e amar. Afirmațiunea vine de unde n'ar fi trebuit să vie. Sunt afirmațiuni, cari, în loc de a atinge pe acela, în contra căruia sunt îndreptate, nimicesc ori-ce umbră de prestigiu pentru cel ce le face.

Căci, în cazul de față, ori d. Maiorescu a îndus lumea în eroare și atunci și-a pierdut dreptul la stima noastră, ori d. Aurel C. Popovici vrea s'o inducă în eroare și ne silește să ne formăm păreri pe cari trebuie să ni-le formăm despre D-sa.

*

Ne mândrim și noi ardelenii că am dat ceva culturii și literaturii românești. Și acum vine autorul Austriei-mari să ne spună că „marele nostru poet” — după cum îl numește „Românul” pe Goga în articolul închinat dlui Iorga — are ca ideal pe Laie Chioru. Foarte frumoasă afirmațiune. În definitiv de ce ne-ar supăra? Articolul dlui Popovici, care a produs atâta ilaritate, nu este decât o parodie a articolului dlui Maiorescu. O parodie ne distrează totdeauna. Cine n'a ris citind spirituala parodie a „Luceafărului” lui Eminescu?

A fost odată 'n București,
În strada nu știu care,
Din rude mari negustorești
A fost o fată mare...

Dar era nevoie să se comenteze astfel părerile dlui Aurel C. Popovici? Și chiar în acelaș local, unde obișnuiește și d-sa să meargă?

Correspondent.

Chestiunea școlară în comitatul Hunedoarei.

În nr. 262 și 264—267 ai „Tribunei” am dat în traducere fidelă articolul inspectorului comitatului Hunedoarei, d. Dénes Károly asupra stării învățământului din comitatul pus sub conducerea sa. Nu trecem încă la constatări și la concluzii, ci conform promisiunii noastre de-a limpezi mai întâi situația prin aceia cari sunt mai deaproape cunoscători ai situațiunii, dăm în cele următoare o icoană a școlilor române greco-orientale, așa cum o găsim în broșura dlui Dr. Onisifor Ghibu: „Cercetări privitoare la situația învățământului nostru primar și la educația populară”, apărută în anul acesta.

După aceasta așteptăm cuvântul intelectualilor noștri din comitatul Hunedoarei și în special așteptăm comunicări și despre școlile greco-catolice, despre cari d. Dénes se pronunță atât de favorabil (pentru dsa).

Am dori să facem o anchetă cât de minuțioasă asupra stării școlare din acest întins ținut. Poate ar putea trage concluzii din ea și unii bărbați politici ai noștri, cari încă n'au ajuns să vadă o primejdie în dispariția sutelor de școli și în progresul maghiarizării la sate.

Și acum iată ce cuprinde broșura din chestiune a dlui Ghibu:

Acest comitat cuprinde în sine 378 de sate cu credincioși de ai noștri, și anume 250 de parohii matre și 128 de filii, cari alcătuiesc împreună opt protopopiate: Deva, Dobra, Geoagiu, Hațeg, Hunedoara, Iliu, Orăștie și Zarand. În acest comitat școala noastră stă, în general, foarte rău. Pe deoparte configurația muntoasă a unei mari părți a comitatului împiedecă comunicația și face imposibilă cercetarea regulată a școlii, pe de alta sărăcia materială și puțină cultură a populațiunii, apoi, în unele părți, coloniile străine așezate în scopul exploatării de mine, precum și transformarea vechilor școli grănițerești în școli comune și, în sfârșit, stăruița sistematică a organelor administrative comitatense de a înlocui școlile noastre, unde numai se poate, cu școli comunale și de stat, — toate acestea, pe lângă un interes, în general, nu prea mare din partea organelor noastre, au făcut ca școala confesională gr.-or. română din comitatul Hunedoarei să nu poată ajunge la un nivel satisfăcător și ca numărul școlilor noastre nu numai să nu mai crească, dar să dea cu totul îndărăt. În acest comitat, în care după șematismul nostru avem 204.234 de credincioși (după recensământul din 1910 însă vre-o 250.000) abia avem la 100 de învățători. Numărul acestora, care momentan nu e pe deplin fixat în statisticele noastre, fiind cam de o sută, ajunge așadar un învățător cam la 2500 de suflete.

După raportul inspectoratului regesc al comitatului Hunedoarei, dintre cele 420 de sate, câte compun acest comitat, 218 n'au școală. Între 42.020 de copii obligați a cerceta școala de toate zilele 22.570 nu o cercetează, iar dintre cei 21.412 din școala de repetiție rămân fără carte 13.853.

În fața acestor cifre rușinoase pentru veacul al XX, și în fața stăruițelor unor organe de a nimici școala românească înlocuindu-o cu școli străine de sufletul poporului, te întrebă cu tot dreptul: n'ar fi fost oare mai cuminte ca școlile pe cari le-am avut la 1907 să le fi întărit statul

Ce poate fi mai frumos cadou de Crăciun?

O garnitură frumoasă
de piele englezească!

Unde se poate cumpăra?

Cumpărătorilor vrednici de încredere se dă și pe rate, fără urcare de preț. — Aranjamente complete pentru dormitoare, prânzitoare, saloane și odăi pentru intelegință. — Mare asortiment de trusouri pentru mirese — Prețuri excepțional de ieftine. La cerere mergem chiar și în persoană spre a arăta albumul nostru bogat în mustre.

La fabrica de mobile: Székely és Réti, Marosvásárhely, Piața Széchenyi-tér 45.

prin ajutorul lui. Iar școlile unde n-au existat școli, să fi întemeiat el școli nouă?

Dar să aruncăm o privire asupra fiecărui protopopiat în special arătând, pe baza documentelor, aproximativ: care e starea puținelor școli din comitatul acesta?

1. Tractul Devei.

Dintr'un raport al protopopului:

„In împrejurările existente se luptă cu mari greutate organele noastre școlare a satisface cererilor ce li se impun! Dacă sistemul actual va avea lungă durată, vor apune și aceste puține școli ce le mai avem. Învățătorii își dau silința și la obiectele cu limba română, dar mai mult la limba maghiară, fiindcă se tem de inspectorul regesc școlar”.

Din raportul comisiei permanente, prezentat conferinței învățătoresci din 8 și 9 Octombrie 1910.

Însărcinarea luată de a cerceta starea școlilor „nu s'a rezolvat cu acel interes de cauză, ce merită. Mai mult interes fraților! față de cauza școlară și educațiunea noastră națională, ai cărei piloți veghetori suntem noi, învățătorii”!

În școala din V. nu s'a învățat nici o cântare cât a fost anul. „Elevii apar prea molateci, nu e vioiciunea și interesul recerut în școală”. În B. numele de familie al elevilor se scrie cu ortografie ungurească, „un lucru oprit de legile naturale și combătut de toți bărbații cari stau în serviciul culturii popoarelor. Numele de familie în toate țările culte se scrie cu ortografia poporului al cărui fin e individul O lege nerăsturnabilă de nici o presiune externă. O știe aceasta orice om inteligent din ziua de astăzi, cu atât mai vărtos trebuie să o știe aplica învățătorii popoarelor” (!).

Și în Vălișoara se scriu numele cu ortografie ungurească. Și în Deva.

Starea școlilor e, în general, slabă, cu prea puține excepții.

Dintr'alt raport al protopopului:

„Învățătorii, pe cât numai pot, își fac datoria, mai ales în ce privește studiul limbii maghiare, de multe ori în detrimentul celorlalte obiecte de învățământ”.

2. Tractul Dobrei.

În 24 de comune n-au existat în 1909/10 școli. Cu totul au funcționat numai 8 școli. În 1910, după raportul comisiei permanente sunt numai 7 școli.

„11 sunt închise parte din lipsa de învățători, parte din cauza edificiilor necorespunzătoare”.

Comisiunea permanentă susține că „factorii chemați, onoare excepționali, și în special cei mai mulți prezidenți ai școlilor școlare, arată o nepăsare peste tot, ce privește școala confesională... Neprimindu'și învățătorii competențele la timpul său, se desgustă întru atâta, încât pe lângă cea mai bună voință își calcă pe conștiință și părăsesc școala confesională, trecând la școala comunală, zicând că acolo cel puțin existența îi este asigurată, primindu'și salariul anticipativ, dela preceptorul reg... Dacă nu se vor lua din partea autorităților bisericești-școlare măsuri de urgență, școala confesională din părțile acestea este amenințată cu peire totală!”

Conferința învățătorescă a adus următorul conclud:

„Vestejim și dela acest loc purtarea acelor preoți, cari, ca directori școlari nu numai că nu și-au ținut de datorință a da atențiunea cuvenită și a sprijini lucrările noastre de azi, ci, ce este mai dureros, unii dintre ei nici acasă în satul d-lor nu desvoltă decât spiritul dușmănos școlii confesionale, pentruca să se scape cât mai în grabă de agende și de datorinți, ce li se impun necondiționat față de școala acelu popor, care'l hrănește și a celei confesiuni, pe care ar trebui s'o propage. Conferința exprimă regrete unanime că astăzi, când învățătorul în munca sa istovitoare are cea mai mare lipsă de sprijin și sfătuitor, nici pe lângă cea mai mare bunăvoință, uneori, nu'l găsește pe acela în persoana preotului nostru. Și îi place a crede că Ven. consistor va fi cu multă băgare de seamă ca preotul să nu mai poarte titlul de director școlar nu-

mai din obișnuință și fără îndatoriri, iar în activitatea extrabisericească, care ar fi cea extrășcolară la noi, se va îngriji ca prooții să ia partea leului, având pentru aceasta cu mult mai mult răgaz și fiind, la toată întâmplarea, mai liberi în acțiunile d-lor”.

3. Tractul Geoagiuului.

Dintr'un raport al protopopului:

„In cele 37 parohii au fost:
obligati a frecventa școala 3813 copii,
au frecventat școala 1496 „
ceace face 39 la sută.

Copiii din 17 parohii au cercetat școli de-ale noastre (10), comunale și de stat aflătoare în respectivele comune. În aceste 17 parohii au fost:

obligati de școală 2082 copii,
au cercetat școala 1477 „
ceace face 71 la sută.

În celelalte 20 de parohii, în cari nu este nici un fel de școală, au fost obligati în total 1731 copii, au cercetat diferite școli 19 „
adecă aproximativ 1 la sută.

Dacă aceste 20 de comune ar fi avut școală, bună rea, de sigur ar fi cercetat-o copiii în aceeași proporție, ca în celelalte comune. Neavând însă școli, căci pe baza legii școlilor au fost închise de autoritățile administrative, — au rămas fără nici un fel de instrucție 1712 copii, respective 70 la sută din acest număr și deci în aceste comune cu 70% a scăzut numărul știutorilor de carte, cu 70% s'au sporit numărul analfabozilor, ceace face o diferență de 140% în detrimentul culturii. Și aceasta pe baza legii”!

Din 37 de comune bisericești numai în 10 e școala de-a noastră. „Școala de azi caută mai mult înmulțirea cunoștințelor, iar partea creșterii morale, a formării caracterelor se neglijează în familie, iar în școală puțin se face în această direcție”... „Școli sunt prea puține în tract, și acelea sunt prea împopulate și nu sunt provăzute cu toate cele trebuincioase; lipsă de cărți la copii, lipsă de bibliotecă școlare și poporale”.

Învățătorul T. scrie:

„Cei chemați pentru ajutor pe cale pașnică și cu duhul blândetii, nu fac nimic, iar eu de rapoarte și de procese sunt sătul. De-ăș indica toate neplăcerile prin cari am trecut la școala noastră de aci, ar trebui să umplu coale întregi cu ele”.

Învățătorul O. scrie:

Trebuie înființate biblioteci tractuale, cu menirea înaltă de a ridica statul învățătoresc din starea nămolosă, josnică, la mai înfloritoare, de unde să și poată revărsa cu ușurătate lumina învățăturilor sale spre luminarea celor avizați la necesitatea ei”.

Din raportul comisiei permanente:

„Perspectiva acestui tract e foarte tristă... Școlile existente sunt prea împopulate, de așa că la pertractarea unei lecțiuni proserise pentru 1/4 de oră trebuie 1/2 oră și mai bine. În școlile de soiul acesta instrucția înaintază cu pași greoi către ținta prefaptă. Deci dacă e ca recolta să nu fie înjumătățită, școlile să se provadă în mod corespunzător cu puteri didactice... Copiii în general sunt fără cărți (de școală). Frecventarea neregulată s'a arătat în anul expirat într'un grad mai mare decât în anul trecut... Se observă încăpăținarea umora de a nu jertfi nimic pentru școală, pentru fericirea și mângăierea neamului, zicând: „n'am bani”, — pe când pentru băuturi, tutun și alte lucruri netrebnice au din belșug... Scăderile, partea cea mai mare, atârnă de popor, pe cari el inconștient le-a săvârșit în trecut iar în prezent le nutrește spre dauna sa proprie.

4. Tractul Hațegului.

Dintr'un raport al protopopului:

„Mersul învățământului e mulțamitor, mai ales răspunsurile elevilor din limba maghiară au desmintit pe deplin afirmațiunea inspectorilor regesti, că în școlile noastre nu s'ar propune îndeajuns această limbă”.

În 36 de comune matre numai 9 școli românești, pentru 30.309 suflete!

Raportul despre starea învățământului vor-

bește pe două pagini despre importanța învățământului din tract. După ce relevă la școala din P. B. câteva greșeli, raportul continuă:

„Mai departe la școala susnumită în parte are și învățătorul seădere că și acel număr mic de elevi ce a cercetat școala (15 elevi, numărul locuitorilor 1307), nu i-a ținut pe deplin în ordine și a. n. elevii (au) cercetat școala cu părul lung până la gât, ceace nu arată a fi școlar, ci cioban la oi. Mai departe cercetând școala din L. unde starea învățământului a fost mai bună, seăderea și aicea este că elevii sunt tot cu părul lung”.

5. Tractul Hunedoarei.

În cele 23 de parohii cu peste 20.000 de suflete, avem numai trei școli confesionale. Protopopul zice într'un raport:

„In celelalte comune, pe unde în trecut aveam școli, acum școlile sunt închise din partea organelor administrative, din lipsa de edificii corespunzătoare și de învățători calificați; — iar în câteva locuri și sunt înființate școli comunale”.

Cele mai multe s'au închis. Despre învățătorii dela aceste școli protopopul scrie: „S'au silit a satisface chemării lor”. „Pot susține că și-au implinit datorința”.

6. Tractul Iliei.

Din raportul comisiei permanente:

„Dacă cercetăm starea învățământului în prezent constatăm o înaintare îmbucurătoare față de starea învățământului înainte cu 3—4 ani, dar dacă ne întrebăm, cam câte erau catedrele de pe cari răsună glasul dascălului român confesional și câte sunt catedrele în prezent, cu durere trebuie să răspundem: că numărul catedrelor din trecut s'a redus foarte. Și dacă numărul școlilor era înainte de asta cu trei ani peste 30 astăzi numărul s'a redus la 14. Reducerea asta nu s'a făcut de bună voie, ci din silă. Bunurile pierdute ni-au fost răpitate! În nici un tract nu a fost răpirea atât de îndrăzneată ca în tractul acesta, dovadă notariatul Burjuc, în care toate școlile confesionale au fost închise și în locul lor, după trei ani, au fost deschise școli comunale și una de stat... Pierderile suferite se datorează noiei legi școlare, parte edificiilor necorespunzătoare lipsei învățătorilor calificați și definitivati; parte raportului încordat dintre preot ca director școlar, și învățător, și de aci interesului atât de neînșornat, dovedit de preot, și în fine neînțelegerilor provocate în multe locuri de însuș preotul, în sânul poporului. Toate acestea au adus cu sine ca micii copilași ani de-arîndul să fie lipsiți de orice creștere, fără ea conducătorii firești să se fi interesat, spre a închiria case private pentru continuarea școlii. Putem zice că poporul, acolo unde i-a răpit cea mai scumpă comoară, dela care atârnă viitorul noiei generații, a fost fără conducători adevărați, a avut mai mult conducători de paie, cari nici un ajutor de scăpare n'au dat poporului, ci au privit cu nepăsare la pierrea turmei viitoare. Blestemul celor ce vor simți la timpul lor această pierdere nu va lipsi, pentruca nu-i mai mare lașitate din partea conducătorilor, decât a lăsa răpirea celor mai scumpe comori pentru neam”.

Intr'alt raport se zice:

„S'au organizat și au început a funcționa în anul 1910, pe lângă școala comunală din M. Bretea, încă 5 școli comunale. Afară de acestea mai e școala de stat în Branișca. Nu a funcționat absolut de loc nici un fel de școală în 13 comune și nici acum nu e speranță să funcționeze, deși sunt închise de organele administrative de 2—4 ani de zile sub pretext că sunt necorespunzătoare, și astfel în aceste comune copiii noștri obligați a frecventa școala rămân fără nici un fel de instrucțiune”.

7. Tractul Orăștiei.

Dintr'un raport al protopopului:

„Din cele 25 de comune cu drept de a susține școală au putut presta examenul numai în 18 școli, iară în 7 comune n'au putut presta nici un fel de examen, pentruca nu s'au ținut prelegeri. Anume în 3 comune învățătorii pe cari îi avem, n'au funcționat din diferite pricini, iară în celelalte s'au sistat prelegerile

din lipsa de școli și învățători corespunzători”.

S. Tractul Zărandului.

Din 60 de parohii mai multe în vr'o 22 funcționează școli; 12 sunt închise. Pentru stările din aceste protopopiate e caracteristic următorul caz petrecut la conferințele din 1910:

Învățătorul M. a fost însărcinat să predice în conferință o lecție despre „Cercul pretorial”. M. arată în conferință că „în actul prin care a fost însărcinat cu predarea lecției, n'a fost precizat, că în limba română sau maghiară are să prelegă teama? În școală el o ține numai unguerește și fiind și timpul prea scurt n'a putut-o lucra”.

Învățătorul G. scrie:

„E fapt constat că învățătorii noștri ețese foarte puțin din literatura pedagogică română. O mare parte nu abonează nici unul din cele trei ziare pedagogice din mitropolia noastră. Această stare dureroasă își are cauza ei. Cum a fost plătit până azi învățătorul gr-or. și peste tot învățătorul român? Mai rău ca cel din urmă slujbaş al comitatului ori scriitor de pe la judecătoria. De unde să și procure dară opuri pedagogice, când abia are un codru de pâine pentru susținerea familiei sale? Excepțiunile sunt rari! Mic e numărul acelor, cari au putut jertfi și pentru cultivarea lor, ceteră opuri și ziare din sfera pedagogică”.

Dintr'un raport:

„Interesul cel mic al celor chemați față de școlile din cercul nostru B. pe deoparte, pe de altă parte atacurile extraordinar de vehemente ale dușmanilor școlii noastre, ne-au adus în situația grozavă, că ne pierdem aproape toate școlile, rămânându-ne doar de sămânță icicolea câte una”.

Rezultă din toate acestea că scaderile cele mai multe în școlile cari ne-au mai rămas, 1) nu se pot atribui factorilor străini, ci nouă, și că 2) retelele acestea se pot înlătura prin muncă, prin interes, prin pricepere și mai ales prin jertfă, — o rețetă care nu e numai pentru cei din comitatul Hunedoarei, ci și pentru alții. Cum e această rețetă, mai în amănunte?

România și Dardanelele.

Când Poarta a dat alarma că guvernul rusesc face demersuri stăruitoare ca strâmtoarea Bosforului și Dardanelelor să fie deschise pentru flota sa de război de pe Marea Neagră, cabinetul din Petersburg a declarat că aceasta e o versiune de senzație deoarece intervenția sa nu are nici un temei oficial, iar ministrul de externe rus, d. Sassonow venit în misiunea diplomatică la Paris, a desmintit ori-ce intenție a Rusiei de-a ridica chestia Strâmtoarelor.

Cu toate acestea, nici nu începe îndoială că Rusia a pipăit pulsul otoman și european, pentru a judeca dacă e momentul de-a da lovitură. Crezuse că prilejul e nimerit, dar se vede că a fost sfătuită să-și tempereze pornirca până ce puterile vor cădea de acord asupra formei în care trebuie redeschisă problema.

E o amânare. Rusia nu poate renunța la libertatea de navigațiune a vaselor sale de război în Strâmtoare.

Dar chestia Dardanelelor e regulamentată prin convenții internaționale: pe ce bază poate cere ca deschiderea strâmtoarelor și mai cu seamă ca un privilegiu, numai pentru flota sa de război?

Bază nu există. Două din tratatele respective spun: 1) cel din 1841, că sultanul are dreptul să acorde libera trecere prin strâmtoare a vaselor ușoare din serviciul ambasadelor; 2) cel din 1856,

că marina comercială internațională are accesul Mării Negre. Numai tratatul din 1871, conține o clauză defectuoasă: lasă sultanului facultatea de-a deschide strâmtoare, în timp de pace, vaselor de război ale țării amice și aliate.

Firește, acest articol al convenției din 1871 nu forțează voința sultanului, nu contrazice spiritul convențiilor anterioare: dar el e susceptibil de interpretări și tocmai de acest articol se folosește Rusia ca să revindică pentru flota sa libertatea de-a trece strâmtoare.

Rusia poartă în amică a Porții, ba chiar în viitoare aliată. Nu e mult de când s'a discutat posibilitatea unei alianțe ruso-turce, idea inspirată de d. Cearicov, ambasadorul Rusiei la Constantinopol. Se zice că d. Cearicov e un diplomat fin, se și vede.

În dubla calitate de amic și de eventuală aliată, ea se crede îndreptățită să facă uz de convenția din 1871 pentru a-și deschide strâmtoare. Intențiile sale cinstite le demonstrează tocmai moderata cerere a sale: numai flota sa să treacă, altele nu!

În definitiv, chestia Strâmtoarelor e vitală pentru Rusia. Ea și-a întocmit un program naval pentru sporirea considerabilă a flotei sale de război de pe Marea Neagră. Unitățile acestei flote s'ar înăbuși în cercul îngust al acestei mări. Ele trebuie să circule; trebuie la nevoie, să se poată uni cu escadra Mării Baltice.

Apoi, Rusia are de satisfăcut un obiectiv militar de o importanță cu atât mai înaltă cu cât nu se poate mărturisi, numai deschiderea strâmtoarelor va strica echilibrul mediteran, căci numai astfel, la nevoie, escadra sa de pe Marea Neagră se va putea uni cu cea franceză și tot libera circulare prin strâmtoare o va aduce odată ea ceritoare în fața Constantinopolului, visul său străvechi.

Dar Poarta, dacă nu se sînchisește de echilibrul mediteranean, ține mult să nu se dea pradă de bună voie Rusiei. În schimb, Franța și Anglia, aliate Rusiei, au toate motivele ca să dea tot concursul guvernului rusesc și e neîndoișor că vor face aceasta îndată ce situația europeană, după sfârșitul războiului italo-turc, se va limpezi.

Problema, însă, mai are o latură, care ne privește direct. A relevat-o d. René Pinon într'un studiu din „Nouvelles Presse”.

Afară de Rusia, mai sunt două state riverane, România și Bulgaria, pe cari le interesează chestia Strâmtoarelor. Marina militară a României și Bulgaria e embrionară, dar de ce n'ar avea și ea accesul Mării Negre și al Dardanelelor?

Evident că așa e. Bulgaria a și început să se agite în această direcție; pentru noi e momentul să ne agităm și mai mult. Dacă astăzi unitățile noastre de război sunt neînsemnate, mânc se vor înmulți. E de domeniul public că statul va afecta vre-o câteva zeci de milioane — 50 se zice — construirei unei flote de război românești. De altfel, trebuie răspuns, în măsura posibilului, programului naval rusesc, în tot cazul pregătirilor navale ale Bulgariei.

Se poate admite privilegiul pentru Rusia ca să-și treacă flota de război prin strâmtoare, iar marina noastră să stea ca încătușată în cercul Mării Negre? Graba Rusiei de-a obține cât mai curând libertatea strâmtoarelor numai pentru sine poate fi considerată chiar ca o măsură defensivă contra României.

Dacă însă e vorba ca mâna Turciei să fie forțată și strâmtoare să fie libere, România are dator să obțină și pentru dânsa beneficiile acestei libertăți.

E amețitoare vultoaarea intereselor care determina atitudinea puterilor și nu suntem așa de simpliști ca să atribuim României altă influență decât o are în realitate, dar intervențiile la timp,

făcute de diplomați pricepuți și cu autoritatea necesară, pot să ne asigure succesul.

În principiu, misiunea noastră este să facem sforțări pentru a ne însuși avantajii egale cu ale Rusiei.

Biata Turcia! Din ciocnirea atâtor interese, ea e cea mutilată! Dar, de sigur, nu noi avem intenții agresive împotriva ei. Le are Rusia; dar dacă puterile vor voi, totuși, să-i înlesnească accesul strâmtoarelor, România să revindică același drept.

Bulgaria o va face și poate că va avea câștig de cauză. — „Ad.”

Scrisoare de pe valea Crișului

Veți fi auzit, iubiti cetitori, despre falnicul Zărand de odinioară, veți fi auzit câte lucruri frumoase s'au făcut în timpurile mai vechi pe aceste plaiuri, cari au fost udate cu sângele eroilor morți pentru lege și dreptate.

Veți ști și aceea, că pe locurile acestea e mai vie amintirea celui, care a murit nebun, după ce a arătat lumii, că Românul știe și lupta și murea pentru idealul lui. Dar nu despre aceasta vroiam să scriu acum. Timpurile acelea glorioase au trecut și azi lupta adeseori nu se mai dă pentru ideal.

E o poveste tristă ceace voesc a o scrie, tristă și înspăimântătoare, dar adevărată. Sunt vre-o câteva săptămâni de atunci. Se vorbea, că pe cine vor alege membru la congres pentru cirelul ce urmează. Câțiva ziceau să fie ales cel vechiu, alți voiau să aleagă unul nou, un tânăr fruntaș, care mai veni-se prin părțile noastre în ceata celor ce-l întovărășeau pe vrednicul bărbat Dr. Nicolae Oncu, când dusese campania pentru eucerirea cercului Iosășel, și fu ales deputat, cu o însuflețire nemai pomenită. Vorbise atunci frumos omul nostru, relevând adevăratele podoabe ale candidatului și apoi alesului deputat de atunci, cu vorbe grele vestejia obrăznicia și atotputernicia administrației.

Oamenii îl ascultau cu drag și priveau la el cu mândrie, căci avea un nume la a cărui pomenire tresăreau inimile tuturor. De atunci a trecut mult timp, oamenii însă îl tot țineau minte. Și acum când s'a lăsat vestea, că pășeste și el de membru pentru congres, se părea, că învingerea va fi a lui.

Dar vai! decepția ce am îndurat-o, e așa de dureroasă, în cât târziu, foarte târziu de ne voia putea desmeteci din ea. Pentru că ce gândiți, cine a corțeit mai tare pentru învingerea respectivului fruntaș? Administrația! Administrația și-a vârit nasul în alegerea aceasta pentru congres.

Oamenii străini de legea noastră, corțeau pentru „fruntașul durduțiu”. Umblau străjile și biracle din casă în casă îndemnând — la porunca notarului — pe oameni să voteze cu d. I. Și urmarea ce a fost? O cădere rușinoasă cum nici nu se putea altfel. Pentru că deși oamenii la început erau așa zicând toți ai dlui I., când au văzut că cine lucră mai cu foc pentru el, l'au părăsit și a rămas cu voturile date pentru el de câteva birae și străjile satelor.

Dar administrația a corțeit oare numai așa de dragul fruntașului? Nu domnilor! Am auzit chiar de la un domn, ale cărui vorbe sunt crezute pe cuvânt, că notarul din o comună ar fi primit: carte de la fruntașul respectiv, în care îl roagă să-l sprijinească. Notarul însă — deși străin — a avut mai mult simț de omenie decât fruntașul, căci vorbind cu preotul și cu un fruntaș al satului i-a întrebat de cunosc pe d. I. Cum să nu răspund ei, e advocat în orașul cutare.

„Mă mir — răspunse notarul — cum vine el ca un om mic necunoscut să-mi ceară a corței pentru el, mai vârtos la o alegere ca și aceasta.

Dacă voiești să-ți cumperi ghetete solide și bune, pălării, albituri și mânuși moderne, cu preț moderat, atunci adresează-te numai la prăvălia cea mai mare din Bihor alui

Mannhardt Jenő mai înainte **Leitner Lázár**, Nagyvárad, Zöldfa-utca Nr. 13.

Cine ne pârtește pe noi și noi îl pârteșim!

Nu, aceasta n-o fac! Iar dumnealui a făcut scriindu-mi o faptă care numai frumoasă nu poate fi numită”.

Așa a vorbit notarul acesta, care de altfel e un om foarte cum se cade, și nu s'a amestecat! S'au amestecat însă alții, cu cari probabil a fost în legături mai strinse de prietenie.

Și acum vreau să mai zic ceva! Respectivul domn, căruia nu i-a fost rușine a recurge la sprijinul administrației spre a putea ocupa o funcție onorifică, e un fruntaș, fruntaș între fruntași, (cel puțin se ține de acela) și învinuiește pe alții — cari sunt curați ca aurul — de trădare. Ei bine! Imi pun întrebarea, se poate să arunce vorba grea a rădării asupra altora, când el este cel mai mare trădător? Da! Căci mai mare trădător nu se poate închipui decât să bagi tu oameni străini de noi și de legea noastră și vrăjmași ai aspirațiilor noastre — în unica fortăreață care o mai avem în biserică.

Și ca încheiere aș întreba pe d. fruntaș, dacă își dă seama de ce a făcut ori ba? Dacă nu-și dă, e trist pentru fruntaș, dacă își dă seama, — cu atât mai trist.

Valea Crișului, 27 Dec. 1911.

Crișanul.

INFORMAȚII.

ARAD, 27 Decembrie n. 1911.

— **D. Goldiș argumentază.** Pe o pagină întreagă de insolente, batjocuri, injurături, îngânări de cuvinte presărate pe alocuri cu... mult spirit — genul în care e tare de tot d. Goldiș, — deșteptul director al ziarului autorizat, chipurile răspunde la articolul de ieri al domnului Bocu.

Ar fi foarte de prisos să pierdem un singur șir cu prea-inteligentele reflexii ale domnului Director, mai ales că excerptele ce le scoate din articol, având aerul să le înfățișeze de confuze, nu dovedesc decât o crasă ignoranță în materie. D. Bocu spune într'un loc: „Eu știu că a face parte dintr'un partid este a face sacrificiul propriei tale individualități și că nimeni nu poate face acest sacrificiu, atunci când nu e vorba de principii”. — Lucrul acesta este ceva elementar de tot, un lucru știut și răs-știut de toți oamenii care și dau seama de ce este un partid și d. Bocu, n'are într'adevăr meritul de a fi inventat nici decât o teorie nouă. D. Director, însă, cae ne vorbește în fiecare zi de *partid* și de *disciplină*, n'are în capul său nici noțiunile aceste destul de lămurite. Altfel n'ar risca să se dea de gol cu următoarea reflexie prea inteligentă cu care introduce acest citat: „In legătură cu acesta cetim olympica bazaconie a bocului: (urmează citatul de sus).

Ne vine ca un clasic apropos, „Voința Națională” de azi, cu un articol sub titlul „Politica de partid” scris de d. Spiru Haret fostul ministru al instrucțiunii, în care găsim, pentru edificarea dlui Goldiș, parafrizarea a aproape aceleiași idei. Iată ce spune d. Spiru Haret:

„...Inscrierea într'un partid constituie dar, nu trebuie să ni-o disimulăm, o oarecare restrângere a libertății sale de acțiune, pe care și-o pune cetățeanul, și care nu are rost decât atunci când el judecă cumcă realizarea principiilor partidului este atât de necesară, încât merită acest sacrificiu”.

„Olympică bazaconie a bocului”, nu-i așa, ilustre domnule Director, și fost deputat național. Ai pretenția totuși să fi teoreticianul partidului, care să facă educația politică a publicului. Ah, e greu într'adevăr să nu se serie satiră.

La sfârșitul articolului adaogă un P. S. foarte spiritual, spunând că d. Bocu numai a iscălit, dar de scris articolul e scris de d. Ioan Montani. În practica eruditului director al „Românului” se găsește adesea și asemenea proceduri. Mangold a

scris și el a iscălit. Crede prin urmare că și alții ar fi capabili de asemenea înjosire. Ah, de aveam asemenea îndrăsneli de mult eram între fruntașii dintre cei dintâi, ca d. Director. N'am avut însă și nici nu i-le invidiam eruditului director al ziarului autorizat. — Și încă o observare. D. Goldiș publică consecvent numele dlui Bocu cu literă mică — boeu. Maimuță ca totdeauna, el ne imitează și aci, căci noi i-am scris mai întâi, întru căntarea terminului potrivit pentru a infiera o infamie, numele cu literă mică: goldiș. Acum o dă înainte cu *bocu* și se admiră ce deștept e! Deș-te-e-p-t! — n'avem ce zice.

— **Școală românească.** Suntem informați că în ziua de Sf. Nicolae, 19 Dec. n., s'a sfințit frumosul edificiu nou al școlii gr.-or. române din Bichigi. Că edificiul școlii s'a zidit și că școala a rămas și pe mai departe confesională românească, ne serie corespondentul nostru, se poate mulțumi numai dlui Alexandru I e l o z a n, învățător trecut la pensie, care a luptat cu mult zel pentru păstrarea focarului de cultură națională din acel sat al nostru.

— **Declarație.** La bănuiala caraghioasă din „Românul” de azi, că nu dl Bocu, șefredactorul nostru, ci subsemnatul ar fi autorul articolului iscălit și intitulat „Premenirea”, articol apărut în fruntea „Tribunii” de ieri, sunt convins că oamenii serioși găseesc răspunsul și fără lămuririle subsemnatului. Nobilul procedeu nu e nou de altfel, — l-a mai aplicat și „Gazeta Transilvaniei” anul trecut și are meritul de a nu fi cunoscut nicăierea în presa străină.

În ce privește ironia cu care distinsul nostru confrate își subliniază procedeul, ea și-a pierdut ținta. I. Montani.

— **Conferință despre d. N. Iorga.** Ștefan Metcș, stud. teolog a ținut în 5 (18) Dec. o conferință despre „N. Iorga și generația de astăzi”, înaintea tuturor studenților teologi ai seminarului din Caransebeș. A vorbit timp de două ore cu deosebită însuflețire, arătând starea poporului românesc întreg la finea sec. XIX-lea, ivirea dlui Iorga și activitatea sa de supraom pentru neamul românesc; despre rolul „Sămănătorului” în literatură; 13 Martie; influența revistei „Neamul Românesc” asupra vieții culturale, politice, economice etc., a întregului popor românesc fără deosebire de ținut; d. Iorga ca istoric și literat; Liga Culturală și d. Iorga; cursurile dela Valenii de Munte și însemnătatea lor pentru Români neliberi; jubileul de 40 ani a dlui Iorga; Iorga în comparație cu Kogălniceanu și Eminescu conducătorii adevărați ai poporului în veacul XIX; personalitatea dlui Iorga; ca om privat, Român, profesor, orator, educator, ideile politice și naționalismul lui etc.; influența ideilor dlui Iorga asupra întregii vieți românești; datoria tinerilor de azi față de d. Iorga și îndeosebi a noastră a celor din Ardeal și Ungaria. Conferința aceasta a produs o adâncă impresie asupra tuturor celor de față și va rămânea neștearsă din sufletul lor.

— **O declarație.** Primim următoarele: Onorată Redacție, De când a apărut în „Tribuna” declarația comitetului nostru parohial, pe care în locul prim am scris-o eu, apoi cei doi colegi preoți de aici și membrii comitetului, în fiecare număr din „autorizatul” sunt tractat de „mangrist”. Acum mai în urmă mi-se aruncă acest epitet de d. Goldiș, în articolul său „Ne deosebim!”

Mă simt îndemnat a face următoarea declarație: Nu sunt „mangrist”, ci Român cinstit, sincer aderent al partidului național și al „Tribunei”. Cu toate că d. Sever Bocu, a scos de tot curat și luminat la iveală că d. Goldiș e alcătuit din aluatul cel mai fin, făină nula, nu dorește să vărșă deale! Cine mă numește și lățește despre mine că-s „mangrist” — zic — în „Jimbagiul autorizatului” că... mîntește, și așa în locul prim d. Goldiș! O t l a c a, 13 (26) Decembrie 1911. George Turicu, preot.

— **Steagul de pe Nădlăcana și d. Dr. Aurel Vlad.** Primim următoarele: În nrul 256 al „Românului” am cetit: „Își pot închipui cetitorii surprinderea noastră, când mergând la Nădlac pentru a face propagandă naționalistă, vedem pe casa institutului „Nădlăcana” arborat steagul unguresec cu inscripția: Eljen Hász Sándor, a szabadelvűpárt jelöltje”. Nu știu cum au fost surprinși cetitorii, dar noi Românii din părțile aceste am fost nu numai surprinși ci și uimiți ca un om — zic un om — ca dl Dr. Aurel Vlad să se uite de sine, ori să meargă în răutate până acolo, să serie la foaie un neadevăr ca cel de mai sus, căci: *pe institutul Nădlăcana nu numai atunci, ci de când există, nici când n'a fost arborat nici un fel de steag de deputați.* Neadevăr a fost ce s'a zis din partea dlui Vlad, neadevăr vrednic de cele ce sunt în curgere în foaia „Românul”, care așa se vede n'are altceva în vedere decât lupta, cearta și desbinarea între frați. Dacă așa se continuă, ce va fi capătul? căci: „cine samănă vifor, seceră furtună” ceea ce poate fi când poporul scârbit de vrajbă, pismă și hulă dintre oamenii fruntași își va perde încrederea în ai săi, ceea ce încă va fi un merit al dlui Goldiș care după cum se vede voește a fi și la suflet ca la trup, că am învățat și eu când am fost la școală, că: „în trup sănătos, minte sănătoasă” apoi doară din cele ce se petrec — după ce mse vede și dl Goldiș voește să arate că și „în trup negru suflet negru”. Treaba d-sale, dar să mai înceteze, cum se zice — de a mai ațâța vrajba între frați, ca să nu îi schimbe următorii numele de Goldiș, în suflet negru.

Atâta, ca dela un plugar român. Din foi voine să învățăm și nu să culegem certe potrivite la ușa cortului.

Seitin, la 24 Decembrie 1911. Nicolae Gheran, econom-proprietar.

— **Sfințirea școlii rom. ort. din Caransebeș.** Cotim în „F. D.”: De multă vreme se simția trebuința unei zidiri mai corespunzătoare, unde tinerile odrasle și speranța neamului nostru să se adape de binefacerile culturii. După mai multe tratative, în urmă comitetul în sinodul parohial din loc hotărâse să înceapă zidirea unei școlae cu două sale de învățământ. Lucrul s'a încredințat dlui Merazzi, măstru bine acreditat de aici, pe lângă specificațiunea de cheltuieli în suma de 17.000 cor. Peatra fundamentală a noului edificiu s'a pus la 20 Iulie a. e., iar mențiunii s'a predat Marți în 6 Decembrie a. e. După sf. liturgie oficiată de Prea On. Domn protopresbiter Andrei Ghidiu cu asistența preoților Ioan Stoian și Gh. Buru, diaconul Dr. Aurel Mihăescu, s'a făcut procesiune la noua zidire. Credincioșii, în număr foarte mare, au dat expresiune importanței ce i-o atribue noului edificiu, înfățișându-se la slujba dumnezească, precum și la actul sfințirii. După sfințirea apei celei mici, Prea On. Domn protopresbiter ține o vorbire plină de îndemnuri folositoare neamului nostru, fiind izvorite din un simțământ românesc adevărat. Zice vorbitorul că trei sunt, cari mărturisesc: cultura știința și civilizațiunea. În timpurile de demult cultura era numai pentru unele persoane privilegiate. La noi, pe acele vremuri, tinzile modeste ale bisericilor erau locul unde preoții, făcând slujba de dascăl, învățau pe copii să și iubească din toată inima limba, legea și glia. Dascălii au făcut că privilegiul unor persoane, cum era mai înainte, să se desființeze și cultura, știința și civilizațiunea să fie proprietatea tuturor celor ce voese să și le însușască. Comunitatea noastră bisericească a săvârșit o faptă de urias, căci mijloacele ei sunt modeste și totuși azi avem fericirea a ne putea prezenta cu o școală corespunzătoare. Cultura, știința și civilizațiunea să se propovăduiască între aceste ziduri, care să fie razim puternic copilașilor, cari deodată cu acestea să primească și iubirea de limbă și biserică. Roagă în cuvinte călduroase pe învățător să nu lipsească nici când dela datoria lor sfântă ce i-o impune școala con-

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Văpsire de haine. Curățare chimică.

Spălare cu aburi.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

fesională românească. Cuvintele Proa On. Domn protopresbiter au stârnit un entuziasm nedescris, care se manifestă în repetite „Să trăiască” la adresa vorbitorului.

— **Costume românești.** Costume de România, Banat, Giurgiu și Bran se pot imprumuta, pe lângă taxe modeste, la dsoara Tullia Bogdan, Sibiu, Berggasse 9.

— **Câți advocați sunt în Ungaria.** În cursul acestui an numărul advocaților din Ungaria s'a sporit cu 800, atingând numărul de 7200. Numărul advocaților din Ungaria e cu 1800 mai mare decât numărul advocaților din Austria, care e și mai populată, și mai înaintată în ce privește comerțul și industria.

— **Conflictul persan.** Situația în Persia se agravează mereu, iar încăleările armatei rusești contribuie și ele la agitația spiritelor. Trupele intrate până acum în țară au cucerit Tebrizul și au dat o puternică luptă cu populația înaintea orașului Adsi-Csaj, perzând peste o sută de oameni. Guvernul a dizolvat parlamentul și cu toată revolta populației care nu poate suferi armata rusească, trebuie să privească neputincios la aceste încăleări.

— **O conferință care n'a avut loc.** E vorba despre o conferință a cărei subiect, sau mai bine zis manuscris, a fost furat. Poliția din Salmburg a fixat un premiu de 500 mărci pentru cel care ar putea spune unde se află ghiozdanul cu manuscrisele, pierdut între Kiel și Wilhelmshaven.

Conferința urma să se țină la academia de marină din Kiel de ofițerul Steinbrück, despre evoluția tehnicii maritime în Germania, felul și modul de clădire al vaselor, împreună cu avantajele acestora. Manuscrisul era într'un ghiozdan de piele neagră pe care i-l'au furat din tren. Se crede că e un act al spionilor englezi.

— **Instiințare.** Patru foști elevi, cari sunt eliminați din această școală și din toate școlile din țară, au colectat bani pentru sine cu liste de colecte false, pretextând diferite scopuri școlare.

Onoratul Public este înecunștințat, că dela școala noastră nu s'a pus în circulație nici o listă de colectă pentru nici un scop și dacă cineva totuși ar mai îndrăzni să colecteze cu asemenea liste, respectivul să fie prins și dat imediat pe mâna poliției.

Brașov, în 10 Decembrie 1911. **Arseniu Vlaicu**, directorul școlii comerciale superioare gr.-or. rom. din Brașov.

— **Furt în mausoleul lui Cara Gheorghe.** În cimitirul gr.-or. St. Marx din Viena care în curând va fi închis, din cauza lipsei de teren, se

află și mausoleul în care zac osemintele strămoșilor dinastiei Caragheorghevi. Regele Gheorghe fiind mazilit în 1858 de familia Obrenovici, s'a așezat la Viena, împreună cu regina Persida, care a murit la 1873. Fostul rege Gheorghe a clădit un mausoleu și în sicriu de argint — peste care erau preserate necontenit flori proaspăte — a așezat-o aici și venea în fiecare săptămână să stea de vorbă cu umbra celei care s'a dus. În 1885 a venit și el, adus de alții, și a fost așezat alături de regina, sub bolta întunecoasă a mormântului, și deasupra lor a fost scoborită o lespede grea de marmoră. Rar de tot se mai abătea câte un vizitator pe la locul de veșnică odihnă unde dormea domnul cel fără de țară. Douăzeci și șase de ani nimeni nu i-a turburat somnul străinut de umbra și grosul strat de colb ce s'a așezat deasupra grotii ce-i servea de veșnic lăcaș. În seara Crăciunului însă, poate niște tâlhari, au intrat în mausoleu și deschizând lespede mormântului au spart sicriul unde zăcea regele. N'au dus însă nimic și când s'a observat fapta, toate erau în regulă; ordinele de pe pieptul regelui neatinse, inelele în degete, numai partea dinapoi a craniului lipsea.

— **Spectrul lui Achim.** Tabloul care să reprezinte pe fostul deputat al Ciabei în sala de ședințe a orașului fusese o problemă — acum câteva luni — de mare importanță și în jurul ei s'au dat lupte îndârjite între aderenții partidului țărănist și dușmanii personali ai fostului deputat. Hotărârea reprezentanților comunali, a fost apelată în două rânduri și de amândouă orile ea a fost întârită. Sâmbătă a fost ca trecută prin ultima instanță — ministerul de interne — care a permis intrarea iconei lui Achim în casa orașului. De acum fostul deputat va putea privi impasibil la injurăturile foștilor săi dușmani și tot atât de rece îl va lăsa și prietenia aderenților de altădată.

x **Seminarul juridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farakas** (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenul de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni s'astigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățământului juridic, e de dorit ca toți cei interesați să se adreseze scribinele lor la acest seminar, care înlesnește mulțării advocației.

x **Gustav Tátray — Oradea-mare, str. Rákoczy**, prăvălia pentru elită, unde se pot cumări lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

x **În atenția instituțiilor de binefacere** Fabrica de ghete „Moskovits” societate pe acții recomandă spre

distribuire — ghete de copii, băieți și fete — fabricație proprie. Ghetele sunt făcute din materialul cel mai tare și curat, prețurile febulor de ieftine. Comandele se pot face acum adresându-se la filiala din strada Szabadtság-tér 13.

Dr. RÓTH KÁLMAN,
MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Cosultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Cosultațiuni separat pentru tuberculoși.

Altoire cu Tuberculin.

BIBLIOGRAFII.

„Luceafărul” — o constatare. Cunoaștem excelentele condiții, între cari va apărea dela anul nou „Luceafărul”. Elementele tinere, oamenii de specialitate și convingeri, cari s'au grupat în jurul lui, în frunte cu d. **O. Goga**, sunt o garanție că nuși vor lua în desert frumosul nume. Cinstitele tradiții dela vechiul „Sămănător” promit a călăuzi și revista noastră, care va trebui să devină pentru ardeleni, ce-a fost „Sămănătorul” pentru românii de pretutindeni: un fauritor de conștiințe. Credem că-i va succede să introducă, alături de ziarul „Tribuna”, un dub de premenire, de „muncă și sinceritate” în arterele amortite ale vieții noastre obștești. Dar aceasta binefăcătoare operație numi așa se va putea săvârși, dacă razele ei vor pătrunde și în cele mai ascunse cătune, și în căminul celui mai nepretențios intelectual.

Până aci paginile-i senine de artă le-a sorbit atât liceanul și studentul cât și învățătorul și preotul. Acum se impune însă o constatare. Și sunt interpretul multora când afirm. că abonamentul e prea urcat. Imprejurările materiale între cari trăiesc modestii cărmuitori ai satelor nu sunt dintre cele mai brilante. Mi-e teamă, că mulți dintre ei vor fi siliți să se despartă de scumpul lor tovarăș, care li-a fost 10 ani de zile „Luceafărul”. Aceștia l-au cedit totdeauna cu sete și asiduitate, dar cutare domn inzorzonat cu răbduriul Dr. și cu veleități de „frunțas” zadarnic îl va abona, zadarnic, căci filele lui se vor perde nerăsofite prin noianul de maculatură străine.

Revistele cu prețuri urcate, ori cu câtă dibăcie au fost redactate, niciodată n'au avut o înfruntare puternică asupra marelui masse de intelectuali. Și dimpotrivă. — Istoria beletristicii românești din ultimele decenii susține teza noastră. — gh. a.

dean foistol.

183

RĂZBOIU ȘI PACE

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

La Elena se desmințeau ori-ce știri relative la cruzimea Francezilor și se exaltau toate tentativele lui Napoleon între încheierea păcii. Intreaga campanie era înfățișată în salonul Elenei ca un fel de demonstrație fără valoare care se va sfârși printr'o pace și se repeta cuvântul lui Bilibin, care devenise un obșnuit al Elenei: „că nu praful de pușcă hotărăște soarta războaielor, ci aceia cari au inventat acest praf.” Entuziasmul masacrațiilor era cu discreție ironizat.

În cercul Anei Pavlovna, din potrivă, entuziasmul acesta găsea un ecou simpatic și se vorbea de eroismul militarilor, întocmai ca după Plutarh. Prințul Vasile, care împlinea mereu aceleași funcțiuni, forma un fel de legătură între cele două saloane. El mergea la „dena mea prietină” Ana Pavlovna și în „salonul diplomatic al fiicei mele.” Adesea se încurca, spunând la Elena cuvintele destinate salonului Anei Pavlovna și vice-versa.

Câteva zile după sosirea țarului la Moscova, unul din mosafirii Anei Pavlovna „un om de mare merit”, și permise să exprime cu prudență părerea cum că Kutuzow ar fi bărbatul care intrunea cel mai bine calitățile unui comandant șef.

Ana Pavlovna avu un zâmbet trist și remarcă cum că Kutuzow nu adusesse țarului decât neplăceri.

— Am spus acest lucru și la cercul nobilimei, făcu

prințul Vasile, dar nimeni n'a voit să-mi dea ascultare. Și toate acestea fiindcă voim să maimuțărăm sentimentele imbecile ale moscovitilor, numai el uită că numai în salonul Elenei exista deprinderea de a-și bate joc de moscoviti dar că la Ana Pavlovna ei trebuiau lăudați.

Dar el adăugă:

— Cum se poate numi oare comandant șef un orb, da, un adevărat orb? Vom avea așa dar un general orb. E nostim! O să se joace de-a baba oarba.

Nimeni nu-l contrazise.

Aceasta se petrecu la 24 Iulie, dar la 29 Kutuzow primi titlul de prinț. Cu toate acestea, titlul acesta însemna un fel de concediu politic; părerea prințului Vasile încă era cea mai ascultată, cu toate că începuse s'o exprime cu mai puțină vigoare.

La 8 August țarul întruni pe consilierii lui intimi într'un consiliu secret — și cu toate că ei cunoșteau puțină simpatie a țarului pentru Kutuzow, îl propuseră ca comandant șef.

Și în adevăr, în aceiași seară împăratul îl numi pe Kutuzow în acest post, precum și în acela de plenipotențiar al tuturor armatelor și al tuturor provinciilor ocupate de trupe.

La 9 August prințul Vasile întâlni iar la Ana Pavlovna pe bărbatul „de mare merit” care făcea curte Anei Pavlovna fiindcă dorea să fie numit curator la o școală de fete.

— Știți vestea, vestea cea mare? făcu prințul Vasile cu aerul fericit al unui cuceritor care și-ar fi împlinit dorințele: Kutuzow a fost numit feld-mareșal! Sunt așa de mulțumit!

Bărbatul „de mare merit” cu toată dorința sa de a obține slujba pe care o vâna, nu se putu opri de a aminti prințului părerea sa din ajun.

— Dar se zice că ar fi orb? întrebă el.

— Basme, basme, crede-mă, spuse prințul Vasile cu glasul scăzut și cu acea tuse care-i venea ori de câte ori voia să iasă din incurcătură. Vede foarte bine, dimpotrivă; și ce-mi place mai mult, e că țarul ia dat puteri depline asupra tuturor armatelor și a tuturor provinciilor, niște puteri cum nici un alt general ori șef n'a avut până în ziua de azi. E un al doilea autocrat, adăugă el cu un zâmbet victorios.

— Slavă Domnului! Slavă Domnului! zise Ana Pavlovna.

Dar bărbatul „de mare merit” încă novice în lumea dela Curte, doritor de a o lingeși pe Ana Pavlovna și de a justifica vechea ei părere, rosti:

— Se spune că împăratul n'ar fi acordat bucuros aceste puteri lui Kutuzow. Se spune chiar că ar fi roșit ca o fată mare care cetește „Gioconda”, când i-a zis: „Țarul și Patria vă dau această onoare.”

— Poate că într'adevăr, el n'a spus-o din toată inima, făcu Anna Pavlovna.

— Oh! nu, nu nu. Strigă prințul Vasile, asta nu e cu puțință, fiindcă țarul l'a prețuit întotdeauna mult. El îl apără acum pe Kutuzow din răspuțeri și vede că toată lumea îl adora pe noul feld-mareșal.

— Ași dori numai ca Kutuzow să aibă într'adevăr depline puteri și ca nu cumva să i-se pună bețe în roate, zise Ana Pavlovna.

Prințul Vasile pricepu numai decât la ce făcea ea aluzie, și spuse pe șoptite:

— Țin din izvor sigur că Kutuzow a pus ca condiție sine qua non, ca țareviciul să nu vie la armată. Știți dvoastră ce a spus el Țarului? „Nu-l pot pedepsi dacă se poartă rău, și nici recompensa nu-l pot dacă se poartă bine”. O Kutuzow este omul cel mai inteligent din câți cunosc eu, și am spus-o întotdeauna.

Din
„RĂȘBOIU ȘI PACE”
celebrul roman al contelui Leo Tolstoi a apărut
volumul II.

Prețul 1 coroană 20 fil.
Prețul volumului I este 1 cor. 50 fil. Ambele
volume se găsesc de vânzare la „Librăria Tri-
buna”.

Volumul III va apărea în curînd.

Anunț literar.

A apărut:

„Almanahul scriitorilor dela noi”.

o foarte interesantă și vastă carte, care cuprinde foto-
grafiile alor 46 scriitori născuți în Ardeal, Tara Un-
gurească și Bănat, viața lor pe scurt, înțirarea cărților
ce le-au dat la lumină și o bucată literară, vre-o poezie,
o năvelă ori ceva știință, nepublicată încă.

Pentru întâia oară ni-e dat nouă Românilor de pro-
tutindenea, ca să avem o astfel de carte la îndemână,
care ne face cunoscuți pe cei mai de seamă scriitori
născuți dincoace de Carpați, azi în viață.

„Almanahul scriitorilor dela noi” e o oglindă fidelă
a aproape tuturor talentelor scriitorilor dela noi, și e
un mărgăritar prețios pentru fiecare casă românească!
Căci cine nu dorește să cunoască și înfățișarea și viața
celor mai de seamă fii ai neamului său, al căror scris
fi cetește zilnic în ziare și prin reviste?

„Almanahul scriitorilor dela noi” mai are apoi încă
un capitol interesant și de mare preț: capitolul presel.
Se arată în facsimil capurile tuturor foilor românești
de dincoace de Carpați, se expune pe scurt istoricul
fișoareia, ce procese a avut până acum, cari i-au fost
elaboratorii mai de seamă și cine scriu de prezent la ea.

„Almanahul” la sfârșit are și Calendar pe 1912, așa
că ori cine cumpără „Almanahul scriitorilor dela noi”,
nu mai are nevoie de alt calendar în casă!

Deoarece cartea aceasta s'a tipărit numai într'un
număr restrîns de exemplare, ea public e rugat să
grăbească a o comanda, ca fiind o carte aievea pre-
țioasă, interesantă și instructivă.

Un exemplar costă trimis franco cor. 1.80. Se poate
comanda dela editor (Librăria Naț. S. Boromisa) din
Orăștie—Szászváros, și dela „Librăria Tribuna” din
Arad.

Celor ce comandă mai mult de 5 exemplare li-se
dă exemplarul cu 1.60 Cor. franco, iar la comanda de
peste 10 exemplare 1.40 Cor. exemplarul.

Comandele peste 10 exemplare să se facă direct
la librăria editoare.

A apărut:

„Amintiri” de Al. Ciura

ca cel dintâi volum din „Biblioteca scriitorilor dela noi”,
în care se vor tipări rînd pe rînd teți scriitorii români
din Ardeal, Tara Ungurească și Bănat, morți și în
viață.

Volumul „Amintiri” are 264 pagini și cuprinde 23
năvels, a căror subiect e luat din viața fraților noștri
Moți din Munții-Apuseni și din viața auterului. Bucă-
țile sunt scrise într'o neașe limbă românească și cu
multă putere is limpezime, și cu mult simțămînt.
Recare bucată te captivează, precurînduți o rară mul-
țămire sufletească.

De mult n'a apărut la noi Români o carte așa de
frumoasă și ca prezentare tehnică, mai ales ea e ade-
vărat eveniment pentru literatura noastră din Ardeal.

Se poate comanda dela auter (Librăria Naț. S. Bor-
omisa) în Orăștie—Szászváros, și dela „Librăria
Tribuna” — Arad. Prețul unui exemplar e 1.60 + 20
bani poște.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.
„Tribuna” institut tipografic, Nichin și cons.

REISZ MIKSA

FABRICĂ DE

MOBILE

în

BÉKÉSCSABA—NAGYVÁRAD

Andrássy-ut 41—43. Rákóczi-ut 14.
(Lângă »Apollo».)

Ministerul de Finanțelor.
Direcțiunea Comptabilității Generale
a Statului și a Datoriei Publice.
Datoria Publică.

Nr. 127297

24 Nov. 1911.

Publicațiune.

A 6-a tragere la sorți a titlurilor de rentă
4% amortibilă din a. 1908, împrumutul
de Lei 100,000.000 se va efectua în ziua
de 20 Decembrie (2 Ian.) 1911, la ora 10
dimineața în sala specială a Ministerului de
Finanțe, conform dispozițiunilor stabilite prin
regulamentul publicat în »Monitorul Oficial»
Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri
pentru o valoare nominală de Lei 623.000
în proporția următoare:

22 titluri de câte	5.000 Lei	110.000
75 » » »	2.500 »	187.500
155 » » »	1.000 »	155.000
341 » » »	500 »	170.500

593 titluri în valoare nomi-
nală de Lei 623.000

Publicul este rugat a asista la tragere
Directorul Comptabilității Gen.
a Statului și a Datoriei Publice.
D. Vbrovici.

Cine vrea să cumpere
vițe americane

„RIPARIA PORTATIS”

pentru altoit, să se adreseze preotului Petru
Pelle din Miniș (Ménés) comitatul Arad.

Cine voiește
rachie curată
să se adreseze direct la firma cea
mai mare românească
Greciu & Voda
din Lușoș,
care dispune de căzănării mari pro-
prie în Bănat și Ardeal.

Traian Turturean
lăcătuș artistic și de edificii
Bistriță — Besztercze.
10% economie la comande
— de lucrări artistice. —
Lucrătoare aranjată cu mașini moderne.
Atențiune la cuptoarele economice
de bucatărie vestite în
Transilvania. — Catalog și desemnări
să trimit la cerere.

Licitațiune minuendă.

Pe baza rezoluțiunei Ven. Cons. de sub Nr.
5744/1911, prin aceasta se escrie concurs din
nou de licitațiune minuendă pentru darea în in-
treprindere a edificării noiei sale de Inv. făcută
de lemn în comuna Vidra, comitatul Arad, cu
termin de 22 Dec. v. (4 Ianuarie st. n. 1912)
la orele 10 a. m. în școala conf. din loc.

Prețul de esclamarie este 4177 cor. 26 fileri.
Reflecțanții vor avea se depună vadiul înainte
de a începe licitațiunea 10% din prețul de ex-
clamare.

Pentru participare la concurs participanții nu
își pot forma nici un fel de pretensiune față de
comuna bisericească.

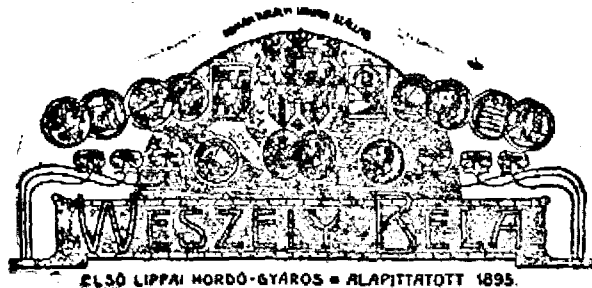
Planul și preliminarul de spese se pot vedea
la oficiul parohial din loc.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a da
în întreprindere aceluși reflecțant în care are mai
multă încredere.

Vidra, la 26 Dec. n. 1911.

Nicolau Sima,
presid. com. parohial.

Cu consenzul protopresb. Cornel Lazar.

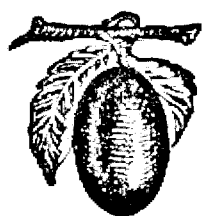

24, 50 LIPPAI MORDÓ-UTAROS • ALAPITATOTT 1895.

Pregătește: butoaie, vane
în ori-ce mărime; din lemn de stejar
uscat și alb, pe lângă garanță. — Pri-
mește ori-ce comandă mare, aranjament
compl. pentru pivnițe, cu preț convenabil.
MARE DEPOZIT!
FURNISORUL CURȚII REGALE ROMÂNE
WESZELY BÉLA
PRIMUL FABRICANT DE BUTOAI, VANE,
LIPOVA.

Cele mai ex-
celente instru-
mente pentru
săparea de
fântâni arzeziene le pregătește
și expediază
Várady Lajos,
fabrică de instrumente
Hódmezővásárhely,
VI, Ferencz-utca.
Nu trebuie să anteprenori; domeniile, co-
munele, singuratici: singuri pot face să-
parea cu instrumentele mele.
Primlucrător mijlocesc.
Recomand și mașini pen-
tru împletitul de sîrmă.
Catalog de prețuri trimit gratis și franco.
Premiat la 6 expoziții.

Illustrate cu motive româ-
nești și cu vederi
din România ș. a.
se pot căpăta la »Librăria Tribunei».

In atenția comicultorilor!

Ofer altoi de pruni bosniaci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2—3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea juicei și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolă din Bosnia și Herțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Brečka, Bosnia.

Totfelul de blănării

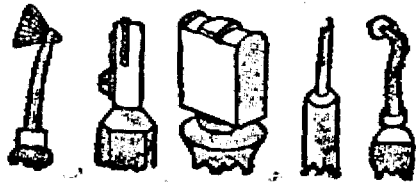
precum: boauri, (muff), tocure de picioare, Jachete după croiul englez și francez, berletuiești cu lână, totfelul de căciuli, etc. Reparări și transformări bune și ieftine se pot câștiga la

Puskás József,
blănar
Aiud-Nagyenyed.
Szenkirály-utca 80 - 82. sz.

IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lőrincz-u. 50.

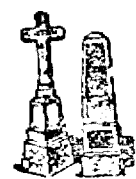

Recomandă pantofariilor și ciobotarilor precum și pielarilor unelte de branșe, calitate bună, prețuri moderate. — Comersanților se dă rabat. — Catalog gratuit și francat.

Premiat cu diplomă dela corp. meseriașilor.

Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip.
Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

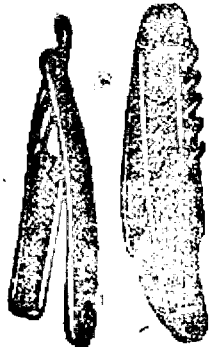

Primesc orice lucrări ce se referă la branșa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit desemn și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. Liferez pietri și nisip în cant. mare.

Szighety Sándor

atelier de cuțite și tocilărie artistică
Budapesta, VII., Strada Akácza No 64.
Colțul Străzii Király.

Se recomandă pentru ascuțirea și repararea de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de bucătărie în condiții ireproșabile și pr. conv.

Mare depozit de unelte și utensilii pentru barbieri, ca foarfeci, brice și curele de ascuțit etc. etc. precum și cuțite de buzunar ș. a.

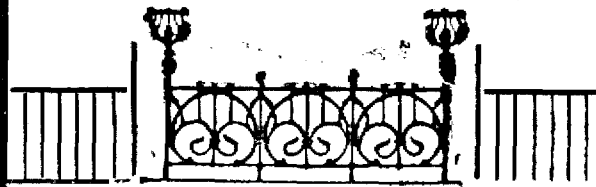
Pentru barbieri se ascut două briciuri gratuit dacă trimiți 12 deodată

Comandele se execută prompt și conștiințios.

ILIE BURA,

lăcătuș artistic și pentru zidiri,
BISERICA-ALBĂ,
Strada Orșova Nr. 4. (casa proprie).

Primește orice lucrări de branșa aceasta precum: strângerea cu fer a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădiri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de reparaturi atingătoare în branșa aceasta pelângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

Prima calitate.

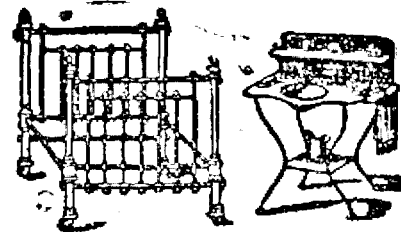
Mașini de cusut »Singer« ca itate bună, pentru femei cu 30 fl. (karikahajós) tot pentru femei 42 fl., cen tra bobin 47 fl., cu 5 cutii din oricare soi 55 fl., cu luntre scufundătoare (sülyesítő karikahajós) — cent albobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decorațiu pentru casă cu 65 fl., precum și biciclete cu 52 floreni, pe lângă garanție de 5 ani — I ferează:

KRAUSZ HENRIK,
Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40.
Resinzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimiți gratis și franco.

Telefon Nr. 847.

Garai Károly,

fabrică de mobile de fier,
ARAD,
József főherceg-ut 11. colțul str. Karolina.

Lucrează mobile de aramă dela cele mai simple până la cele mai moderne, — expediție internațională în toate părțile lumii. Reprezentat în toate orașele mai mari din țară și străinătate.

Stefan Fekesházy

Institut de vâpsitorie de haină și curățatorie chimică.
Bistrița, Fötér 17. Lângă Primărie.

Primește: curățiri lucioase și fine, curățire de trusouri, albituri de desuț, de masă și albituri de pat; perdele și orice lucrări de branșa aceasta cu prețuri foarte ieftine.

Curățire și vopsitorie chimică de totfelul de haine pentru bărbați și femei, pardesii și jachete fără ale desface; apoi materii de mobile, perdele dantele și altele. Execuție promptă. Prețuri foarte moderate.

MOBILE

pentru dormitoare, sufragerii, locuințe garzon, saloane, otele, cafenele, restaurante și palate; mobile de aramă și fier, covoare, perdele, candelabre, plane se trimiți oriunde pe lângă plățire cu bani gata, ori în condiții favorabile de plățire. Album bogat ilustrat 1 coroană.

La aranjare deplină trimitem voiajeur pe spesele noastre.

MODERN LAKBERENDEZÉSI VÁLLALAT
Budapest, IV., Gerlóczy-utca 7
(Lângă primăria centrală.)

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu olei brut, dela 4—100 HP.

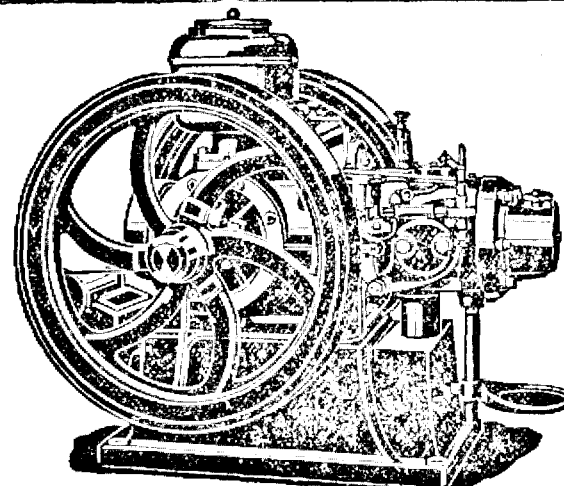
Motoarele mele patentate au regulator central și mecanism de așezat cu mâna. — În urma arderei regulate a oleiului, motoarele nu produc nici un miros nepăcut. — Nu trebuie curățit des!

Spese de funcționare pe oră 1 1/2 filer.

Surányi Viktor,

inginer-mechanic diplomat.
Budapest, VI., Lázár-utca 18.
(Îndărătul Operei)

Condițiuni favorabile. Prețuri ieftine. Intermediarii primesc recompensă.

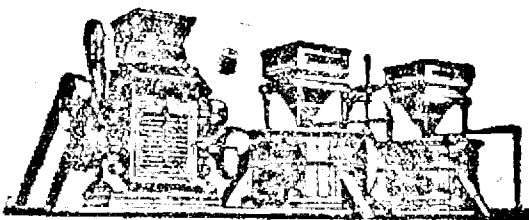
Motoare cu benzin și gaz.

Societate act. de mașini agricole și mehanice

(Mezőgazdasági és műszaki R. T.)

Nagyvárad, Rimanóczy-u.1.

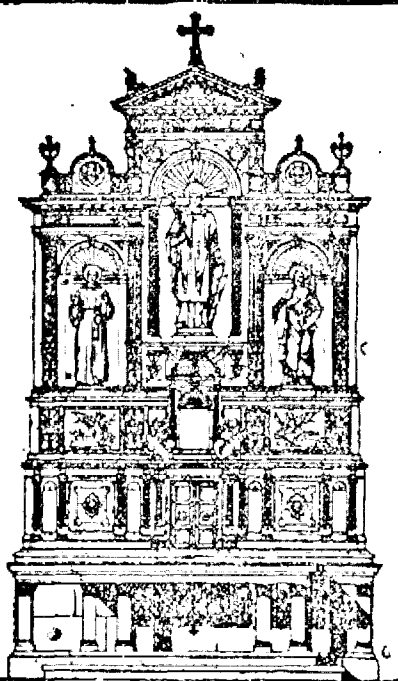
Mare depozit de mașini agricole și mehanice.

Liferează: mașini agricole și industriale, unelte, *aranjamente de mori*, mașini de abur, motoare cu olei, benzin și gaz. Automobile, articole californice, curcubete, pentru vin, bere și apă. Olei pentru mașini și cilindre.

Totfelul de unsori pentru mașini, saci, ponevi, valtrapuri, ștreanguri și pălămare; curele pentru mașini, pompe, mașini pentru vin și viticultură precum și utensilii; stropitoare, îngrădituri de sârmă, cumpene, desinfectorii și dulapuri de salvare.

Secție de electricitate și mașinării.

Bittenbinder József,
sculptor și arhitect de altare,
Temesvár-Józsefváros,
Bonác-utca 16 sz.

Face totfelul de mobilier de biserică, așa ca: *Iconostase și altare, statui de piatră și lemn, amvoane și scaune de spovedanie, Siciul Domnului, Grotă Mariei de Lourđ, cristelnițe, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, străni, pictură de biserică și altare.*

Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și ma morează. Preț-curent, preliminar de spese și planuri gratuit. — Dacă sunt chemat pentru examinarea lucrului, mă duc ori-unde pe cheltuiala mea proprie.

Telefon Nr. 557.

Petrof Antal ^{succe-} Wonka János ^{sor}

fabrică de piane cesar regale
Temesvár-Józsefváros,
Str. Szilágyi 13. — Magazin în Hunyadi-ut 16.

Liferează:

PIANE și PIANINE

efectuate în stilul cel mai modern și execuție promptă.
Profesorii și instructorii de muzică primesc favor cuvenit.
Catalog ilustrat la dorință trimis gratuit și porto franco.

Prima industrie de cazane din Ungaria de sud.

Szatmáry Mihály,

turnător de cazane,
Szeged,
Szentháromság-utca 41. sz. (casa prop. le).

Aduc la cunoștința on. public, că atelierul meu de cazane l'am înouit cu diferite mașini, așa că sunt în stare să satisfac ori-ce comandă. Pregătesc cazane pentru abur, repar cazane la mori, corăbii, cazane de apă, petrolu, spirt și chiar și cazane la locomobile.

H. Miklós J.

ciasornicar,
Sibiu — Nagyszeben, Reispargasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de

CIASORNICE

de buzunar și de părete și ciasornice deșteptătoare, precum și articl optici. Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios.
Toate reparaturile se execută prompt și cu garanță.

Magazie de articlii pentru biserici și preoți.

GEORGE JANCOVICI, ARAD, Forray-utca 2.

Postavuri de re-
verenzi-, brîuri
preoțești-, roșii,
vânate și negre.

Aduc la cunoștința onoratului public, că au sosit **noutățile de foamnă și de iarnă** în stofe, mătăsuri, delainuri, zefyruri, cretoane, batisturi, — ciorani împletiti în temniță — și multe alte articole cari nu se pot toate înșira.

Cea mai bogată
magazie în articli
pentru sfintele
biserici și preoți.

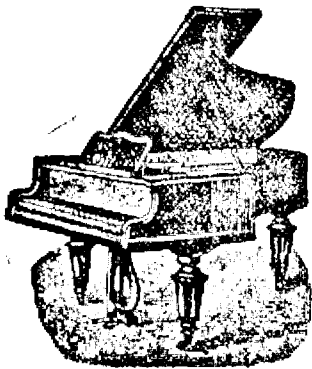
Primul și cel mai mare depozit de piane

W. P. Richter,

Brașov—Brassó, Fekete-utca 29

Liferează: piane, harmonici și pianine, fabricație Bössendorff, Schreighoffer și Förster.

Imprumută piane în condiții favorabile.

MOBILE IEFTINE ȘI BUNE

să pot procura numai la

Prima fabrică de mobile

PETRUȚIU & PLATZ

Sibiu—Nagyszeben, Strada Sării—Salzgasse 37.
Telefon Nr. 47.

Onoratul public este rugat înainte de a-și procura mobile să binevoiască a cerceta, (și fără a cumpăra) **MAREA EXPOZIȚIE** de totfelul de mobile de artă și simple, care stă zilnic spre vedere publică. Se atrage atențiunea asupra **Atelierului propriu de SCULPTURĂ și TAPIȚERIE** de primul rang.

Executăm toate lucrările de lipsă la biserici nouă și vechi. — Orice comandă se efectuește prompt, conștiincios, pe lângă deplină garanță și cu prețurile cele mai moderate.

Români! replantați viile cu altoi dela firma română!

„Mugurul”

Însoțire economică

Elisabetopole—Erzsébetváros
(Kis-Köküllő vm.).

Altoi de vie

calitate distinsă — pe lângă celea mai moderate prețuri soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină, ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„Mugurul”

Elisabetopole—Erzsébetváros.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltați la perfecțiune!

La cumpărări pe credit celea mai ușoare condiții de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco.

Români! Trimiteți băieții la cursul practic la altoit!

Valorizare de nisip

Cine are nisip mult, să ceară în interesul propriu, următoarele catuloaze și prospecte:

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.

F. A. Fabricarea țiglei de beton, orânduită la lucru de mână

Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână

B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.

C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Szántó és Beck, Ingineri, fabrică de mașini pentru industria de nisip. Budapest, VIII. Viola u. 7.

Schrimpl Szaniszló

cea mai mare turnătorie și fabrică de luminări de ceară în Ungaria de sud
Temesvár-Gyárváros, Fő-utca.

Recomandă comercianților: turte și prăjituri cu miere, precum și luminări de ceară, albe și colorate, facile cu preț moderat. — Bisericilor se dă la cumpărarea de luminări rabat. — Comandele se îndeplinesc prompt.

Invenție senzațională.

Brevetat sub No 3956.

Scutit prin lege sub No 141.

În atenția prășitorilor de vite!

ANTICOLUL e de un efect uimitor **COLICEL.**
În contra:

Experiența de doi ani la regimentul I. de husari arată că în contra colicei nu există un alt leac mai cu efect decât **ANTICOLUL**, deoarece în toate cazurile și un prav ajunge ca să producă efectul așteptat. La cai în cazurile cele mai grave e destul un prav, vindecare la 1½ ore. La vite cornute 1 eventual 2 pravuri, vindecarea 1 oră. În propriul interes comandă o cutie, ca să o ai în caz de lipsă, costă 4 coroane (2 pravuri).

Se poate comanda la:

LABORATORUL ANTICOL

Mayer Ignác, med. veterinar șef reg. Brașov.

Kaiserl. und Königl. Husaren-Regiment Kaiser No 1.

Certificat.

Subsemnatul am folosit preparatul d-lui Mayer Ignác, medic veterinar de stat, la boala așa numită colică, atât a cailor mici cât și la al regimentului, cu un rezultat uimitor, pentru care, precum și pentru forma ușor de usat îl recomand cu căldură orișicui.

Brașov, 21 Aprilie 1896.

(L. S.)

ss. *Litke*, colonel.